У пошані до піонерів — лицем до молоді!

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація: "Svoboda", 81-83 Grand St. Jersey City, N.J. 07303
434-0237
434-0807
УНСоюзу: 435-8740
— Тел. з Ню Йорку: —
BArcly 7-4125
УНСоюзу: BArcly 7-5337

РІК LXXVII. No. 223. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, ВІВТОРОК, 8-го ГРУДНЯ 1970 ЦЕНТІВ 15 CENTS JERSEY CITY and NEW YORK TUESDAY, DECEMBER, 8, 1970 Ч. 223. VOL. LXXVII.

— КОРОТКІ ВІСТІ —

Понеділок, 7 грудня 1970

В АМЕРИЦІ

В ЗСА ДАЛІ ЗРОСТАЄ БЕЗРОБІТТЯ, і тепер у цій країні вже 4 мільйони 600 тисяч осіб є без праці. Така кількість безробітних становить 5.8 відсотка всіх працюючих у З'єдинених Стейтах Америки та є найвищою за останні сім з половиною років. Департамент праці у своїх звітах подав, що в листопаді кільчість безробітних зросла на 350 000 осіб.

КРУЖЛЯЮТЬ ПОГОЛОСКИ, ЩО ДЖЕЙМС ФАРМЕР, негр, який займає високий пост в уряді президента Ніксона, вирішив зрезигнувати. Д. Фармер є одним із організаторів Конгресу для расової рівности, займає пост асистента - секретаря департаменту здоров'я, освіти і суспільної опіки. Крім нього, із складу Уряду мають на власне бажання вийти два керівники установи для забезпечення рівних прав еспанськомовним громадянам ЗСА. Однак, всі ці вістки ще не підтверджені.

СЕКРЕТАР ОБОРОНИ ЗСА видав таємну вказівку Повітряним Силам, щоб вже тепер розпочали працю над більшою охороною 500 оборонних ракет типу „Мінютмен" у їхніх запускних підземних гніздах. Такий захід скерований на те, щоб ні ракети, ані ті гнізда не потерпіли від несподіваного повітряного нападу. Крім зміцнення крицевих і бетонових споруд самих запускних гнізд, у кожне з них дають тепер не одну ракету, як було раніше, а по три ракети. Модернізація ракетних гнізд, що вже почалася, триватиме приблизно 5 років і коштуватиме від 500 млн. до одного мільярда долярів. Конґрес не був поінформований про ці нові оборонні заходи.

ДЖЕЙМС КРОСС, АНГЛІЙСЬКИЙ ТОРГОВЕЛЬНИЙ ПРЕДСТАВНИК у Канаді, сказав перед відлетом з Монтреалю до Англії, що він впродовж двох місяців ні разу не бачив ні одного обличчя його викрадачів. Кожної ночі Кроссові сковували руки, але напасники з „Фронту за визволення Квебеку" не били й не тортурували своєї жертви. Дж. Кросс відлетів до Англії і там уже зустрівся із своєю родиною. Викрадачі англійського дипломата, як повідомляють, дуже задоволені, що вони уникнули суду й відлетіли до Куби.

З ДОБРЕ ПОІНФОРМОВАНИХ КІЛ ПРИ ОН повідомляють, що голова американської делеґації до ОН Чарлз Йост зрезигнує з свого посту в середині цього місяця.

У СВІТІ

ПАПА ПАВЛО VI ВЕРНУВСЯ до Риму о год. 4.30 ранку минулої суботи 5 грудня ц. р. після своєї 9-тиденної подорожі на Далекий Схід. Під час свого кількагодинного перебування в Гонґ Конґу Папа, з виразним натяком на потребу поліпшення відносин між Комуністичним Китаєм і Апостольською Столицею, говорив про „братів-китайців". З Гонґ Конґу Папа перелетів на Цейльон, де вітали його 600.000 осіб різних віровизнань. Папа вернувся до Риму дуже втомлений, але ще того самого дня почав урядувати.

МОСКОВСЬКА „ПРАВДА" З 5 Ц. М. ГЛУЗУВАЛА з „так званих свобод країн капіталізму", де, мовляв, існує „рай для багатих, та пастка і обман для бідних". Стаття „Правди" нав'язувала до 34-их роковин совєтської конституції. Вправді Хрущов у 1960 р. і навіть його наступник Леонід Брежнєв у 1966 році говорили про потребу скласти нову конституцію, але в останніх двох роках розмови на цю тему замовкли й із збірника промов Брежнєва викинули промову про потребу нової конституції для СССР.

В ІРЛЯНДІЇ ПРОГОЛОШЕНО винятковий стан у зв'язку з діяльністю підпільних організацій, які змагають до насильного з'єднання обох частин поділеної Ірляндії. Як відомо, північна Ірляндія належить до юрисдикції Британії. Ірляндський прем'єр Джек Лінч вияснив, що організація „Вільна Ірляндія" змовлялась на схоплення керівних державних мужів та переведення перевороту.

В ЕСПАНІЇ ПРОГОЛОСИЛИ винятковий стан у провінції басків у зв'язку з тамошніми демонстраціями та схвилюванням з приводу суджения перед тричленним воєнним судом 15-ох членів самостійницького баскійського руху та вимогою прокуратора — покарати смертю 6-ох підсудних. Баскійські революціонери схопили західньонімецького консула Евгена Байля і погрожують вбити його, якщо на тому суді засудять будь-кого на смерть.

ОБ'ЄДНАНІ НАЦІЇ ПОВИННІ в квітні 1971 року покликати до життя спеціяльну організацію для протидіяння катастрофі, що погрожує світові від масового зростання населення. До такого висновку дійшла покликана недавно генеральним секретарем ОН У Тантом Комісія під головуванням голови Міжнародної Організації Праці Дейвіда Морса, американця. Члени тієї Комісії відвідали Індію, Пакістан, Іран, Кенію, Ґану й інші країни Азії й Африки та зібрали багатий фактичний матеріял про раптовий зріст тамошнього населення.

Д-р Орест Попович здобув новий чемпіонат відкритого шахового турніру

В традиційному вже шаховому турнірі „Норт Сентрал Опен", який відбувається щорічно впродовж святкових днів вікенду „Дня Подяки" у Мілвокі, Вісконсин, здобув відомий шаховий майстер д-р Орест Попович з Ню Йорку разом із майстром Ґрес ДеФотісом спільний чемпіонат. Оба переможці закінчили цей турнір, який проведено в сьоми кругах швайцарською системою, з однаковим рахунком точок 6½:½, здобуваючи в ньому по шість перемог і по одній нерішеній. Проф. Степан Попель, довголітній шаховий майстер з Північної Дакоти, поділив третє місце турніру разом із двома іншими шаховими майстрами, Каркліньшом і Куйотом. Всі три вони закінчили турнір з точками 6:1.

В цьогорічному відкритому турнірі „Норт Сентрал Опен" взяло участь 118 змагунів, майже виключно шахістів із центральних та північних стейтів Америки. В останніх двох кругах турніру д-р О. Попович переміг чикаґівських майстрів Вербера і Сендріна. Вербер був членом дружини студентів ЗСА, яка недавно здобула серед студентських дружин чемпіонат світу 1970 року. Перше місце поділив д-р Орест Попович із найвище кваліфікованим майстром Чикаґа Ґрес ДеФотісом. Це вже третій рік під ряд д-р Орест Попович здобув „чисте", або поділене перше місце цього турніру. В 1969 році було це „чисте" (безконкуренційне) перше місце з вислідом 6½:½, а в 1968 році було це поділене перше місце з вислідом 6:1.

БУДОВА ХМАРОСЯГУ УНС: ПІСЛЯ ПЕРШОЇ ЛОПАТИ — ПЕРША МАШИНА

У понеділок, 30-го листопада, на площі Екзчейндж біля Гудсону відбулася церемонія благословення та викопання першої лопати землі під будову 15-поверхового хмаросягу Українського Народного Союзу. Кілька днів пізніше на цю площу заїхала велика машина і викопала першу, глибоку на 18 стіп яму, в якій інженери перевіряли слої землі, відступ води тощо для встановлення машин і способів викопки землі під фундаменти та рід матеріялів на фундаменти. Яму опісля засунено і в найближчих днях уже має початися справжня викопка землі під фундаменти.

Причиною вибуху в рафінерії в Лінден, Н. Дж. мав бути саботаж

Лінден, Н. Дж. — Слідство, започатковане в справі страхітливого вибуху в рафінерії фірми Габел Ойл енд Ріфайнін Компані в Лінден, Н. Дж., який стався в суботу 5 грудня ц. р. о год. 11 вечора, встановило, що причиною цієї експльозії міг бути зумисний саботаж. На дві години перед вибухом поліція одержала була телефонічне повідомлення, що рафінерія буде горіти. Довколишні мешканці стверджують, що над місцем, де стався вибух, кружляв якийсь невеликий літак або гелікоптер. Причини вибуху досліджує місцева поліція і в слідство включилося також Федеральне Бюро Інвестиґацій. Вибух знищив чотири із усіх 20 споруд рафінерії. Спричинені вибухом втрати обраховують на багато мільйонів долярів. Внаслідок вибуху було важко поранених 37 осіб, в тому числі шість робітників рафінерії і тридцять й одна особа з-поміж мешканців навколишніх домів. Сила експльозії поруйнувала багато домів і повибивала вікна в багатьох крамницях, зокрема в торговельному центрі Елізабету. Використовуючи вибух, злочинні елементи почали грабувати вітрини крамниць і самі крамниці. Поліція арештувала 25 осіб.

В бібліотеках Гарварду влаштовано українську виставку

Кембридж, Масс.— В двох найбільших бібліотеках Гарвардського університету — Вайднер і Гоутон — влаштовано цікаву виставку українських інкунабілів, стародруків, манускриптів, автографів, рідкісних вартісних книг. Естетично вплетено серед книг і друків теж низку цікавих знимок, як теж декілька зразків українського мистецтва. Виставка української книги в Гарварді триватиме цілий місяць грудень ц.р. Її матимуть нагоду оглянути учасники IV З'їзду ФКУ, який відбуватиметься в Кембріджі в днях 12 і 13 грудня. При кінці місяця в Гарвардському університеті відбуватиметься також Конґрес Американського Історичного Товариства, то багато соток учасників того Конґресу матимуть нагоду приглянутись цінним експонатам. Виставку влаштовано з рамені Комітету Українських Студій в Гарвардському університеті. Приготовили її Ярина Турко, Зірка Заремба-Филипчак, Оксана Грабович, Надія Миколаєвич.

НТШA вшанувало проф. д-ра Миколу Чубатого у 80-тиріччя окремою конференцією

Ню Йорк. — Наукове Товариство ім. Т. Шевченка в Америці влаштувало в неділю 6 грудня ц. р. в авдиторії Українського Інституту Америки окрему наукову конференцію для відзначення 80-тиліття з дня народження і 55-тиліття наукової, педагогічної і громадсько-політичної праці проф. д-ра Миколи Чубатого. Після молитви, що її провів Преосв. Єпископ Й. Шмондюк, голова НТШA проф. д-р М. Стахів виголосив вступне слово, в якому накреслив загальний образ життя і діяльности Ювілята в різних ділянках життя та, зокрема, підкреслив ті його заслуги для НТШA, які спонукали Управу НТШA влаштувати цей ювілей. Проф. М. Чубатий відновив НТШ на американському ґрунті, подбав про купно дому для НТШ та заініціював зміну статуту на автономні Товариства в ЗСА, Канаді й Австралії з їх об'єднуючою верхівкою — Головною Радою, — першим головою якої був також проф. М. Чубатий. Наприкінці своєї промови д-р Стахів передав проф. М. Чубатому медалю Заслуги для української науки, причому ту медалю поблагословив Єпископ Йосип Шмондюк. Усні привіти виголосили проф. д-р В. Стецюк від Головної Ради НТШ. — С. Спринський від УККА, передавши одночасно Ювілятові від УККА Грамоту імени Тараса Шевченка, окремо Степан Спринський від СУК „Провидіння", проф. д-р П. Ісаїв від „Обнови". Письмові привіти надіслали Верховний Архиєпископ Кардинал Й. Сліпий, Архиєп. І. Бучко, Митрополит Сенишин, Митрополит М. Германюк з Канади і Єпископ І. Борецький з Торонта. З черги, проф. д-р С. Горак виголосив доповідь про Ювілята, як історика нації в боротьбі, проф. д-р В. Ленцик — як про історика Церкви і проф. д-р Я. Падох — як історика українського права. Конференцію закінчив своїм словом проф. М. Чубатий, який пригадав, що він прибув до ЗСА в 1939 р. на Евхаристійний Конґрес і залишився тут внаслідку вибуху другої світової війни. Ювілят говорив про труднощі, що їх мали українці в ЗСА під час другої світової війни та про свої переживання і свою працю. Після наукової конференції відбулося прийняття на якому присутні обмінювались думками. Приявних було к. 80 осіб.

Канцлер Німеччини прибув до Варшави для підписання договору

Варшава. — В неділю 6 грудня ц. р. прибув до Варшави канцлер Західньої Німеччини Віллі Брандт задля підписання договору з Польщею, в якому Західня Німеччина признає західній кордон Польщі на Одрі-Ніссі, хоч остаточне формальне завершення цієї справи залежнює від мирової конференції й рішення великих держав. Для підкреслення важливости того акту й доброї волі Західньої Німеччини, до почету канцлера включено видатні постатті західньо-ніецького господарського й культурного життя. Ось так, членами тієї німецької делеґації були Бертольд Байц, генеральний директор фабрик Круппа, який перший був неофіційним посередником в німецько-польських переговорах, — редактор журналу „Штерн" Генрік Наннен, директор радіо-телевізійної сіті Клявс фон Бісмарк, письменник Гюнтер Ґрасс, родом із колишнього Данціґу, тепер польського Ґданська, — і інші. На летовищі вперше від останньої світової війни грали державний гимн Німецької Федеративної Республіки „Дойчлянд, Дойчлянд юбер аллес" поруч із польським гимном, а вітав Брандта польський прем'єр Юзеф Циранкевіч, який був в'язнем кацету в Освенцімі (Авшвіці). Підписання договору мало відбутися наступного дня. Перед своїм відлетом з Бонну канцлер Брандт заявив, що німецько-польський договір „є кінцем і початком — закінчить одну епоху є започаткує другу" — у відносинах між Польщею і Німеччиною. Він висловив переконання, що договір прочистить дорогу для переїзду з Польщі до Західньої Німеччини кругло 100.000 німців, які хочуть з'єднатись з своїми родинами у Зах. Німеччині. Цього не включено в текст договору, але польський уряд обіцяв зараз же після підписання договору розпочати видавати пашпорти німцям, що бажають виїхати.

ЗСА запропонують одномісячне воєнне перемир'я у В'єтнамі

Вашингтон. — Державний секретар Вілліям Роджерс, почувши на телевізійній передачі сенатора Генрі Джексона, демократа з стейту Вашингтону, що той рекомендував одномісячне перемир'я у В'єтнамі, негайно потелефонував сен. Джексонові свої ґратуляції і запевнення, що він підхопить ініціятиву, бо Америка сприяє воєнному перемир'ю у В'єтнамі. Комуністи проголосили через своє підпільне радіо, що вони зберігатимуть перемир'я — три дні під час Різдва і чотири дні з приводу буддистського Нового Року, так званого свята Тет. Південно-в'єтнамський уряд офіційно ще не заявився щодо перемир'я. Тому, що В'єтконґ і Північний В'єтнам зламали воєнне перемир'я 30 січня 1968 року, використали зменшення сторожкости у південно-в'єтнамських і американських військ і заатакували 30 відкритих міст включно з Сайґоном у так званій офензиві-Тет, альянтське військове командування ставиться завжди з недовір'ям до комуністичного перемир'я.

У Ню Йорку відбудеться поширене засідання Ради Директорів УККА

Ню Йорк. — З Канцелярії УККА повідомляють, що в суботу 12 грудня в приміщенні Українського Інституту Америки від год. 10-ї ранку до 1-ї по полудні відбуватиметься засідання Екзекутиви УККА, після чого буде перекуска. О год. 1:30 по полудні відбудеться там же поширене засідання Ради Директорів УККА — члени Екзекутиви, Політичної Ради, Контрольної Комісії, Громадського Суду і 12 голів Відділів УККА. На порядку нарад: звіти з діяльности в 1970 р. та їх обговорення. Звітуватимуть: президент УККА д-р Л. Добрянський — зовнішній відтинок, екзекутивний заступник президента Й. Лисогір — внутрішній відтинок, д-р Е. Жарський — шкільництво, касир П. Пуцило — фінанси, інж. М. Семанишин — проблеми української молоді. Після вибору Статутової Комісії з 7 членів, д-р Наталія Пазуняк прочитає доповідь про Лесю Українку, а ред. д-р М. Стахів інформуватиме про культурні досягнення української еміґрації.

У Ню Йорку вшановано пам'ять д-ра Володимира Старосольського

Ню Йорк. — У п'ятницю 4 грудня ц. р. тут у Літературно - мистецькому Клюбі відбувся вечір, присвячений пам'яті одного з найвидатніших діячів Західньої України між двома світовими війнами проф. д-ра Володимира Старосольського. Після відкриття головою Клюбу Б. Ржепецьким, першу доповідь виголосив д-р Кость Паньківський на тему „В боротьбі за правду і за людину", присвятивши головну увагу д-рові В. Старосольському, як правникові-адвокатові й оборонцеві в українських політичних процесах. Зокрема доповідач, колишній „конципієнт" та згодом адвокат і близький співробітник д-ра В. Старосольського, згадав про виступи В. Старосольського на процесах Біласа й Данилишина та Лемика. Д-р Степан Ріпецький в доповіді п. н. „Слова і діла", дав нарис постаті й діяльности д-ра В. Старосольського, як національно-політичного мислителя і громадського діяча. Він пригадав історичні заслуги д-ра В. Старосольського, як автора самостійницької відозви „Молодої України" і голови першого українського студентського віча у 1900 р., та як справжнього ідеолога українського стрілецького руху. Д-р В. Старосольський, який був соціял-демократом, був проте прихильником української збройної сили та сам — активним членом Українських Січових Стрільців. Син пок. Володимира Старосольського — д-р Юрій Старосольський із Вашинґтону — дав коротку сильвету свого батька, як ученого, зокрема з'ясував сутній зміст його твору „Теорія нації". Донька — Уляна Любович — відчитала зворушливий нарис-спомин п. н. „Амнестія" — як вона даремне вичікувала в таборі у Казахстані свого батька після проголошення большевиками амнестії для польських громадян. У мистецькій частині вечора пані Дарія Гординська-Каранович відіграла „Прелюдію" В. Барвінського, — спеціяльно для В. Старосольського складену „Пісню" С. Людкевича, „Листок до альбому" В. Барвінського і „Прелюдію" Ревуцького. На закінчення вечора д-р Ю. Старосольський подякував Літературно-мистецькому Клюбові, всім виконавцям програми і всім приявним. Заля ЛМКлюбу була вщерть повна.

У Вашингтоні відбулася масова маніфестація за Патріярхат УКЦеркви

Вашингтон, Д.К. — У суботу 5-го грудня 1970 р. в пополудневих годинах відбулася багатолюдна Маніфестація Єдности Української Католицької Церкви перед будинком Папської Делеґатури у Вашингтоні. На заклик Крайової Управи Товариства за патріярхальний устрій УКЦеркви кругло тисяча вірних з різних парохій — з Вашингтону, Ню Йорку, Філядельфії, Пасейку-Ірвінґтону, Балтимору та ін. міст прибули одинадцятьма автобусами та багатьома десятками авт до столиці країни. Миряни зразково проведеною маніфестацією з транспарантами і сотнями портретів Верховного Архиєпископа Української Католицької Церкви Кардинала Йосифа Сліпого задемонстрували свою відданість Папському Престолові, Верховному Архиєпископові Патріярхорівному Кардиналові Йосифові Сліпому та домагались офіційного визнання постанов II Ватиканського Собору про Східні Церкви і реалізації тих постанов у формі проголошення Патріярхату для УКЦеркви, на чолі з Ісповідником віри, Архиєреєм-Мучеником Кардиналом Йосифом. Окрема делеґація, складена із священиків і мирян, передала о 2-й г. дня чотири петиції першому секретареві Папської Делеґатури монс. Маріо Пересін-ові, з вияснениями, що українці-католики не почувають себе „католиками другої кляси" та з домаганнями до Апостольського Престолу визнати за Українською Католицькою Церквою всі права, що їх мають Східні Церкви, і проголосити та ствердити її Патріярхальний устрій. Демонстрація закінчилась піснею-молитвою „Боже великий, єдиний", що її співали близько тисяча мирян із своїми священиками та Сестрами-Василіянками перед палатою Папської Делеґатури у Вашингтоні. Перед початком маніфестації кілька сотень її учасників прибули на площу перед пам'ятник Тарасові Шевченкові, склали там вінки і співом „Заповіту" вклонилися Національному Співцеві України.

(У завтрішньому числі „Свободи" читайте ілюстрований репортаж: „Ми не католики другої кляси").

Владика Йосиф Шмондюк поблагословив відновлені пластові приміщення в Ню Йорку

Ню Йорк. — Минулої суботи, 5-го грудня, тут відбулося врочисте благословення відновлених пластових приміщень, що його довершив Стемфордський Владика Йосиф Шмондюк у сослуженні українського католицького і православного духовенства та понад двох сотень громадян, переважно батьків пластової молоді і репрезентантів організацій. Владику, що приїхав в товаристві о. шамб. Еміліяна Манастирського, при вході до будинку вітали хлібом-сіллю діти в приявности пластового капеляна о. Богдана Смика з Ютики, голови Пластової Станиці Павла Дорожинського, голови Ювілейного Комітету інж. Романа Рогожі та голови Пластприяту пані Косович. Опісля у великій залі відновленого дому почалося благословення, що його довершив Владика Йосиф в сослуженні о. шамб. Манастирського, о. Б. Смика, о. д-ра В. Ґавліча та інших отців з церкви св. Юра. Митрополита Української Православної Церкви Блаженнішого Іоана та Архиєпископа і Єпископа цієї Церкви Владик Мстислава і Марка репрезентували о. протопресвітер Артемій Селепина та о. Данилевич. Між приявними репрезентантами організацій на цій урочистості був головний предсідник УНСоюзу Йосип Лисоґір, головний секретар „Провидіння" Степан Спринський, екзекутивний директор УККА мґр. Іван Базарко та інші.

Після благословення відбувся бенкет, що його відкрив інж. Р. Рогожа, вітаючи Владику, оо. душпастирів та приявних. Майстром церемонії під час бенкету був д-р Ярослав Падох. З короткими привітаннями та побажаннями виступали Владика Йосиф, о. протопр. А. Селепна, мґр Іван Базарко, голова Об'єднаного Комітету Українськх Американських Організацій мец. Роман Гуглевич, о. Богдан Смик, а від імені СУМА і ООЧСУ вітав пластунів Корнель Василик. Окрему подяку висловлено інж. Романові Баранському, голові Будівельного Комітету. Мистецьку програму виконали *(Закінчення на стор. 8-ій)*

Помер Фотій Мелешко — письменник, кол. повстанський отаман, майор Армії УНР

Ню Йорк. — В неділю 6 грудня ц. р. помер тут у шпиталі після опірації на 82-му році життя видатний український письменник й учасник визвольних змагань д-р Фотій Мелешко. Покійний, народжений 25 серпня 1889 року у Глодосах на Херсонщині, брав у молодих роках активну участь в революційному русі і перебув 3 роки на засланні, згодом був учасником визвольних змагань 1917-1920 рр., як отаман повстанчих з'єднань на півдні України, а відтак, як майор Армії УНР. Вийшовши із своїми вояками на еміґрацію, опинився в Празі, де закінчив Український Вільний Університет із титулом доктора філософії. Був автором виставленої ще в 1921 р. драми „Понад Дніпром" і трилогії з селянського життя „Три покоління", що її перший том появився був 1943 р. в Українському Видавництві у Львові. Другий том цієї трилогії був виданий 1959 року видавництвом „Книгоспілка" в Ню Йорку. На еміґрації в ЗСА

Сл. п. д-р Фотій Мелешко

продовжував свою письменницьку діяльність, друкуючи свої оповідання і спогади в еміґраційній пресі, зокрема у „Свободі" і її виданнях. Дорожив вояцькою традицією і був активним членом Об'єднання бувших Вояків Українських Армій (ОбВУА). Був членом Правління Асоціяції Діячів Української Культури.

СВОБОДА SVOBODA
український щоденник UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Ukrainian Newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by the Ukrainian National Ass'n, Inc. at 81-83 Grand St., Jersey City, N.J. 07303
Second Class Postage paid at the Post Office of Jersey City, N.J. Accepted for mailing at special rate of postage provided for by Section 1130 of Act of October 3, 1917 — authorized July 31, 1918.
Subscription Rates: One year $18.00; six months $9.50; three months $5.00. For UNA members monthly 65¢
P.O. Box 346 Jersey City, N.J. 07303

Опіка над здоров'ям

8-го серпня 1935 року, коли прийнято закон про Соціяльну Забезпеку, який став переломовою історичною зміною у підході до проблеми опіки держави над її громадянами, можна було передбачати, що за тим „а" підуть дальші букви законодатної абетки. Так і сталося, бо зобов'язуючий від липня 1966 року „Медікер" для осіб понад 65 років чи будь - котрий із подібних стейтових законів, як ось нюйоркський „Медікейд" — це тільки дальші ланки в державній опіці над громадянами. Після турботи за забезпечений мінімум прожитку для безробітних, за вдів і сиріт, за осіб без засобів на життя, за нездібних до праці, за людей понад 72 роки, калік і воєнних інвалідів, мусіла прийти турбота за здоров'я громадян. І хоч станово-професійна організація американських лікарів, відома від перших літер своєї назви АМА, уперто й рішуче поборює всі проєкти загального державного забезпечення від хвороб, віддавна було ясно, що скоріше чи пізніше мусить прийти в ЗСА таке законодавство в цій ділянці, яке віддавна існує в найкультурніших країнах Західньої Европи.

Синдикований коментатор Джек Ендерсон твердить, що президент Ніксон без назверхнього шуму приготовляє „найбільш драматичну соціяльну реформу. загальнодержавну систему охорони здоров'я". Названий коментатор слушно передбачає, що законопроєкт, який має зватися „Пляном забезпечення здоров'я родини", зустрінеться з гострою опозицією Американської Медичної Асоціяції, яка знову протестуватиме проти „соціялізації медицини", користуючись головно аргументом, що „соціялізація медицини" погано відіб'ється на лікуванні хворих та обнизить загальний стан здоров'я нації. Тому аргументові перечить стан здоров'я населення Західньої Німеччини, Англії, скандинавських країн, всюди там, де „каси хворих" існували вже й перед останньою світовою війною. За проєктованим американським пляном має бути збережений принцип европейського забезпечення здоров'я: що хворий має право вибирати собі лікаря і що державна опіка над хворими не заперечує приватного лікування у лікарів, коли хтось має для цього засоби. Зрештою, також в лікарських колах що раз більше число прихильників такої державної системи. теми.

Не легко перевести реформу в країні із 220 мільйонами душ. Тому підготова до неї мусить забрати багато часу й докладної призадуми. Але остаточно Конгрес таки прийме її, як логічну й невідхильну справу.

Схоплювання людей

В минулий четвер 3 грудня ц. р. канадійська поліція поклала крапку на одному — дуже сумному — розділі історії Канади. 5-го жовтня ц. р. група терористів з так званого визвольного руху канадійських французів схопила британського дипломата Джеймса Р. Кросса, заставивши за звільнення його — звільнити 12 в'язнених сепаратистів, заплатити викуп 500.000 дол. та перевезти звільнених в'язнів і винуватців схоплення літаком до Куби. В тиждень пізніше злочинці схопили ще провінційного міністра праці П'єра Ляпорта. Коли в реакції на ті насильні акти канадійський прем'єр П'єр Трудо проголосив воєнний стан — злочинці вбили Ляпорта. Коли врешті людолови переконалися, що їх зідентифіковано і їх дім окружено, вони погодилися звільнити Кросса за ціну перевезення їх до Куби. Так і сталося.

Схоплювання невинних осіб і шантажування їхнім життям урядів різних держав — це один із найяскравіших проявів сучасного здичавіння. Не може такого бути, щоб заперечувати примітивні засади етики і здорового глузду, прикриваючи злочин ідеалістичним гаслом.

Коли йдеться про доцільність таких метод, то чим французькі сепаратисти в Канаді допомогли своїй справі схопленням Джеймса Кросса та вбивством свого таки земляка П'єра Ляпорта?! Чим баскійські самостійники допоможуть своїй справі, схопивши консула Західньої Німеччини Евгена Бейля, доля якого ще не відома? Чим ґватемальські комуністи допомогли своїй справі в Ґватемалі, коли вони схопили і згодом убили західньо - німецького амбасадора Карля фон Спретті? І В'єтконг не приспішує перемогу комунізму в Південному В'єтнамі, коли вбиває цивільних жінок та дітей у кав'ярнях, автобусах і на торговицях. Терор має два кінці. Він є засобом політичної боротьби революціонерів, але водночас деморалізує тих, які ним користуються, бо межа між таким політичним терором і звичайним злочином дуже делікатна й невиразна.

Ідея французьких сепаратистів в Канаді дізнала поважного удару від отого безглуздого терору. Але й пошкоджений престиж Канади, яка державним літаком перевезла на волю злочинців. Один епізод в Канаді закінчився, але глибока криза моралі людства не минулася.

В. С-ко

СПОГАДИ ХРУЩОВА

Популярний журнал „Лайф" почав друкувати серію спогадів Нікіти Хрущова. Видавці цього манускрипту, що якимось дивом опинився на Заході, сушать собі голови: чи справді його автор це ще недавній совєтський диктатор Хрущов, який вирішив на старості „регабілітувати" себе за всі свої злочини перед світом, чи може без його згоди цей манускрипт з якихось причин перепачкувало на Захід КҐБ, чи це зведені докупи уривки його висловлювань, якими ділився він зі своїми „приятелями", — висловлювань, записаних потай від нього на магнетофоні?

Едвард Кренкшов, автор передмови до книжки цих споминів, яка виходить у видавництві Літтл, Бравн енд Компані, британський учений і біограф Хрущова, пише: „Для кожного, хто слухав Хрущова в днях його слави або читав в оригіналі його промови, без сумніву зчувається тут його автентичний тон. Отже, те, що ми маємо — унікальний історичний документ".

Спогади Хрущова, так, як їх підготовлено до друку, можна поділити на чотири частини: як він жив і працював зі Сталіним; друга світова війна, як її бачив Хрущов; Смерть Сталіна і „ліквідація" Берії; Хрущов і „зовнішній світ" та кубинська криза в жовтні 1962 року.

„Тепер, — пише колишній „віце - король" України, прем'єр СССР і генеральний секретар КПСС, — я живу як відлюдько на передмісті Москви. Я контактуюсь лише з тими, хто охороняє мене від інших — і хто охороняє інших від мене".

Хрущов зовсім не критикує сучасного совєтського проводу і не обговорює причин свого усунення від влади в 1964 році. Він, колись улюбленець Сталіна, нібито хоче бути об'єктивним, але замовчує факти і цілі періоди зі свого життя, які його гостро обвинувачують перед історією. В його словах відчувається старість, втома...

В першій частині спогадів читач, який цікавиться порушуваною в них проблематикою, мало знаходить нового. Зокрема стосується це характеристики Сталіна і його оточення. Але, в дусі своєї „секретної" промови на 20-му з'їзді КПСС, Хрущов вимагає регабілітувати всі сталінські жертви. „Це ганьба, — пише він, — абсолютна ганьба, що досі цього не зроблено", — і звертається з докором на адресу тих високих військових старшин, які в своїх промовах і мемуарах намагаються вибілити Сталіна і знову поставити його на п'єдесталь. Розкрити всю правду з часів сталінського правління, це, на його думку, необхідно „для добра партії, для того, щоб не повторились 1936-38 роки".

„Те, що я кажу, — заявляє Хрущов, — не переказ підслуханих чуток, я кажу як людина, яка провела все своє життя з совєтським народом, яка багато років стояла при боці Сталіна. І я звертаюсь до майбутніх поколінь в надії, що вони уникнуть помилок минулого".

В цьому місці впадає в око виразна помилка, яка належить очевидно не Хрущову, а тому, хто його спогади підготовляв до друку. Він нібито каже: „Моя політична освіта почалася в дитинстві у малому селі Каліновці на Донбасі, де я народився". Згідно з давнішими твердженнями самого Хрущова і згідно з його офіційною біографією, ілюстрованою фотографіями, народився він у с. Каліновці в північно - західній, етнографічно російській, частині Курщини.

Отже, така фраза може викликати сумнів, чи все, що подане в цих спогадах, належить Хрущову, бо місце свого народження не міг він перенести на Донбас, де якийсь час працював і де починав свою партійну кар'єру.

В 1925 році Хрущов, уперше бачивши і чувши Сталіна, був захоплений ним і його „демократизмом". В 1927 році на 15-му з'їзді партії, — пише він, — Риков презентував Сталінові символічну сталеву мітлу, якою мав би Сталін „вичистити всіх ворогів народу". Риков тоді не передбачав, що сам він з мільйонами інших упаде жертвою цього тирана.

Хрущов рішуче відпекується від своєї причетности до насильної колективізації сільського господарства в Україні і, мовляв, аж по кількох роках уявив собі ту трагедію репресій і масової голодової смерти, якої зазнала Україна. „Я, — каже він, — жив під зацеплюваною „Правдою" ілюзією, що колективізацію переводиться нормально і що все в країні гаразд".

Чи можна повірити цим його словам? Таж навіть Світлана Алілуєва, тоді ще молоденька студентка, пише в своїй книжці „Двадцять листів до друга", що про страхіття колективізації довідалась від одного зі своїх колеґ, що побував перед тим на Україні.

„Один з моїх друзів, — пише Хрущов, — розповідав мені про заворушення на Україні, про мобілізацію відділів червоної армії для збирання врожаю цукрових буряків. Цим я був вражений... А пізніше поширились чутки про голод на Україні. Я не вірив тим чуткам. Я залишив Україну в 1929 р., коли був там повний достаток".

Чи повірить читач цьому ствердженню Хрущова, тоді вже члена Центрального Комітету партії?

Роками пізніше Мікоян нібито переказував Хрущову слова Демченка, тодішнього першого секретаря Київського обласного партійного комітету: „Атанасе Івановичу, чи товариш Сталін, чи хтось із Політбюра знає, що діється на Україні? Недавно до Києва прийшов поїзд, заладований трупами людей, що померли з голоду. Обслуга поїзду збирала ті трупи по дорозі з Полтави до Києва. Я думаю, хтось мусить поінформувати Сталіна про ситуацію..."

Але страх заціпив уста Хрущова, членів Політбюра, Демченка — всіх тих „твердокам'яних, незламних" большевиків, „борців за щастя трудящих"... „Ми всі, — каже Хрущов, — тремтіли тоді перед Сталіним. І всі вірили Сталінові".

Свою блискучу політичну кар'єру пояснює Хрущов непереконливо: завдячує її він, мовляв, Надії Алілуєвій, дружині Сталіна, з якою вчився разом в Промисловій Академії. Пізніше доведена Сталіним до самогубства, вона нібито давала Хрущову найкращі характеристики. Тяжко в це повірити, коли взяти під увагу, що Сталін, ставши абсолютним диктатором, винищив усіх своїх найближчих друзів і якось в приступі одвертости заявив: „Тепер я не довіряю нікому!" Але при його боці до смерти залишився як одна з найбільше довірених осіб — Нікіта Хрущов. Либонь, таємниця цієї симпатії Сталіна піде з Хрущовим до його труни.

Вражає редакційна примітка до спогадів совєтського екс - прем'єра: „Хрущов не був безпосередньо втягнений в найжорстокіші чистки 1930-их років, хоч напевно він знав багато-дечого з того, що тоді ділось". Адже вже як секретар московського облпарткому, „хазяїн" найбільшої партійної організації, мусів він мачати в усе це свої пальці. А в самому розпалі „чисток" ввійшов він до складу Політбюра К-ПСС — цього злочинного центру, де підготовлялися і одноголосно схвалювалися всі пляни Сталіна щодо масових убивств і заслань мільйонів явних і уявних ворогів режиму.

Під кінець другої світової війни Хрущов нібито переконався, що у Сталіна „в голові не все в порядку". Він осуджує його брутальність і винуватить у великому голоді на Україні в 1946-47 роках, — штучно спричиненому голоді, про який на Заході не знали.

Про цей голод Хрущов пише: „Повоєнна реконструкція економіки України, передусім сільського господарства припала на старих людей, інвалідів, нездібних до військової служби. Україна мусіла дати Совєтському Союзові 7.2 мільйона тонн збіжжя. Цю калькуляцію переведено було із знехтуванням реальних можливостей — це була система здирства.

Із одного з колгоспів Хрущов одержав листа: „Так, товаришу, ми виконали нашу норму, але у нас не залишилось нічого".

Група експертів сільського господарства з'явилась у Києві до Хрущова, доказуючи, що Україна спроможна дати лише четверту, щонайбільше половину призначеного їй пляну хлібоздачі. Хрущов звернувся в тій справі до Сталіна і одержав від нього брутальну відповідь. Голод був неминучий.

Незабаром Хрущов почав одержувати офіційні рапорти про випадки голодової смерти. Про випадки канібалізму.

(Закінчення на стор. 8-ій)

Осип Залеський

УКРАЇНСЬКІ МОТИВИ В ТВОРАХ БЕТГОВЕНА

Музичний світ відзначав у цьому році двосотліття геніяльного композитора Людвика ван Бетговена, що народився в грудні 1770 року в місті Бонні, теперішній столиці Західньої Німеччини. З нагоди цього ювілею варто відмітити деякі впливи української музики в творчості Бетговена, який більшу частину свого життя прожив у Відні, столиці австро - угорської держави, до якої належали також країни, замешкалі українцями, як Галичина, Буковина та північна Мадярщина.

У роках 1793-1809 послом царської Росії при австрійському уряді був граф, що згодом дістав титул князя, Андрій Розумовський, син гетьмана України Кирила, народжений 2 листопада 1752 р. в Глухові, в Україні. Розумовський був не лише любителем музичного мистецтва, але й добрим скрипалем і в своєму мешканні влаштовував мистецькі вечірки, на які запрошував визначних мистців Відня, між ними композиторів В. Моцарта, Й. Гайдна і Л. Бетговена.

В 1808 р. заснував Розумовський смичковий квартет, в якому грав другу скрипку, а першу скрипку грав визначний скрипаль Гнат Шупанціґ, альтівку — Вайс, а віольончелю — Лінке — всі три віденські німці. Розумовський грав у цьому квартеті аж до 1816 року, себто і в той час, коли вже не був царським послом. Розумовський і його дружина, княжна Ліхновська часто гостили в своєму палаці Л. Бетговена, який слухав квартет, а також українські пісні, що їх наспівував або грав на скрипці гр. Розумовський.

Бетговен запам'ятовував, а може й записував мелодії цих пісень і користувався ними у своїх творах, як у трьох смичкових квартетах (твір 59), присвячених графові Розумовському. Також дві симфонії, п'ята і шоста (пасторальна) присвячені Льобковіцові і графові Розумовському. В оригіналі названих квартетів зазначено, що це — „російські теми", бо Бетговен, слухаючи їх від російського посла, очевидно, думав, що це мелодії російських пісень, але в дійсності це українські мелодії, як у четвертій частині першого квартету, що починається сольом віольончелі, або в „анданте кон мото" першої скрипки в третьому квартеті, де появляється характеристична в українських народних піснях збільшена секунда. Українською мелодією є також жива „скочна" тема в третій частині другого квартету, чи тужлива мелодія в другій частині сонатіни число 25 для фортепіяна.

А втім, сліди української народної пісні можна почути і в творах інших австрійських композиторів, бо Відень був містом, в якому зливалися впливи всіх народів, що замешкували Австрію.

(Закінчення на стор. 8-ій)

НА МЕДИЧНІ ТЕМИ

Редагує: д-р Михайло Данилюк

ЗИМА І ВІТАМІНИ „С"

Надходить зима, а з нею й застуди, інфлюенца, нежить, кашель... Засадничо — це все вірусові занедужання, і на них ніяких антибіотиків нема. Довгими десятиліттями лікарі в дослідних центрах стараються знайти засіб для лікування, але покищо без успішно. Правда, маємо вже сироватку для щеплення проти вірусової інфлюенци, але це ще не вирішує всіх проблем зимової застуди.

Американська медична школа при лікуванні звичайної застуди клала натиск в основному на препарати саліцилової кислоти (аспірини) в суміші з деякими антигістамінами та засобами проти набряків слизових оболонок. Звичайно, це приносить чималу полегшу, і ці препарати широко застосовується. Все ж залишається важливим питання профілактики проти застуди.

Европейські медичні круги вже давніше звертали увагу на важливість вітаміну „С", як у профілактиці проти застуд, так і в самому лікуванні. Згідно з їхньою опінією, якщо заживати цей вітамін більшими дозами, він охороняє людину від звичайної застуди, а коли застуда появляється, то більші дози вітаміну „С" дуже швидко поборюють вірус. Між іншим, і ми у нашому „Лікарському довіднику" відзначаємо важливість цього вітаміну в лікуванні застуди і інфлюенци.

Ще недавно в Америці стосували лікування масивними дозами вітаміну „С" інфекційної мононуклеози, але з невідомих причин в деяких районах цей метод лікування занедбано.

Останніми днями преса повідомила про цікаві ствердження одного з передових біохеміків д-ра Л. Павлінґа із Стенфордського університету — визначного автора з ділянки біології, органічної хемії, медицини та фармакології, відзначеного нагородою Нобеля. В своїй новій книжці п. н. „Вітамін „С" і звичайна застуда", яка появиться цими днями, він твердить, що цей вітамін має незаперечне значення в лікуванні застуди й охорони проти неї.

Д-р Павлінґ приходить до висновку, що вітамін „С" в дозах від одного до навіть трьох грамів денно приносить високу ймовірність доброї охорони людини проти застуди, а високі його дози успішно лікують застуду. При лікуванні звичайної застуди цей автор пропонує таку домашню рецепту: при перших її познаках заживатити один грам (тисячу міліграмів) вітаміну „С" кожної години, аж поки симптоми недуги зникнуть, а згодом заживати звичайну дозу, себто один-два грами протягом кількох днів. Оскільки вітамін у високих дозах може викликати кишкове розвільнення, його слід приймати після їди, розділяючи денну дозу на три частини, напр., по 500 міліграмів тричі на день. Автор твердить, що попередні експерименти з цим вітаміном не давали результатів, бо звичайно його припнсували малою дозою — 100 або 200 міліграмів денно.

Беручи до уваги бігунку, яка іноді постає внаслідок заживання високої дози вітаміну „С", ми у нашому „Довіднику" радимо приймати по 500-600 міліграмів, хоч людям з кращим шлунком, більшою вагою тіла та сильнішим організмом можна, мабуть, безпечно приймати від тисячі до двох тисяч міліграмів денно під час лікування застуди. Профілактично вистачить по 300-500 міліграмів денно.

Вітамін „С" продається по аптеках без рецепти у формі таблеток по 100, 500 і 1000 міліграмів з написами „Вітамін С" або „Аскорбік ацід" (аскорбінова кислота). Природній вітамін „С" в якійсь кількості є майже в усіх свіжих овочах та ягодах, а також в картоплі та листовій городині. Найкраще природне його джерело — цитрусові овочі, помідори, шпінат, картопля. Цей вітамін повністю нищиться при нагріванні або варенні. Купуючи овочеві соки, які стерилізуються перед їх пакуванням у бляшанки, варто перевірити, чи до цих соків додано згодом вітамін „С".

Звичайно, свіжі овочі та городина — важливе джерело вітаміну „С", і воно напевно допомагає в профілактиці проти застуд, але багато людей не мають можливости споживати взимі велику кількість овочів та городини, щоб одержати потрібну кількість вітаміну. Тому синтетичний вітамін у формі таблеток зимовою порою може стати у пригоді.

НАША ПОШТА

ПВ. „Альхемік" в Н. Дж. Дякуємо за Ваші заввагн, але — шукаєте шкварки в молоці, критикуючи наше ставлення до яблука в дієті.

Яблуко, як ми писали, має чимало вартісних для здоров'я складників, а до того воно поживне та смачне. Якщо йдеться про вітаміни, то воно їх має у якійсь кількості, хоч деякі інші овочі або городина їх можуть мати більше. Це, одначе, не принижує вартости яблука. І так, наприклад, вітамін „С" знайдемо найбільше в цитрусах, помідорах, зеленому перцеві, картоплі, вітамін „В" — у дріжджах, картоплі та іншій городині, залізо — у шпінаті, якщо не брати до уваги джерел вітамінів з харчів не рослинного походження. Але ми сумніваємось, що хтось подавав би гостям на десерт ґрейпфрути, давав дітям до школи на сніданок зелений перець, брав із собою на працю свіжий шпінат, забороняв дружині варити картоплю, а подавати її сирою, їв сирі дріжджі, тримав на столі для дітей моркву і сиру жовту картоплю „для апетиту"...

Не заперечуємо важливости всіх видів овочів і городини, вони для людини необхідні, як джерело вітамінів і основного харчування, але кожне із них має своє призначення. Має своє призначення яблуко. Як собі хочете, але на десерт або перекуску для дітей чи старших ми воліємо, замість сирої картоплі або шпінату, таки свіже й пахуче яблуко, що й пропонуємо нашим Читачам. Чи не думаєте, що своїми заввагами забираєте надто багато часу собі і нам?

Валентин Мороз

ХРОНІКА СПРОТИВУ

(4)

І тут на допомогу приходить інстинкт самозбереження. Він — головна основа Спротиву. Того спротиву, яким живе нація і духовість взагалі. Людину вже „заговорили", вже переконали, що це „пережиток", але чомусь вона не піддається — як ті робітники з роману О. Гончара. Вони „від колиски" знають, що собор „непотрібний", вони його й не завважують, але щось їм не дозволяє віддати собору на наругу. Під час масових нормандських нападів, коли вся Ірляндія палала пожежами, ірляндці передусім зберігали саги. В бою ірляндського співця-барда ніхто не мав права торкнути мечем, хоча він своїми піснями інколи рішав успіх битви в користь противника. Такими ж правами володів співець у черкесів. Інстинкт підказував, що носія духа треба берегти.

Ніде в Україні цей інстинкт не збережений так, як у гуцулів. Можливо саме цим зумовлений гуцульський характер: гордий, недовірливий до чужого, а головне — незалежний. Треба завжди стерегтися. Чорт може накласти всяку маску. Треба мати свій розум і триматись свого. Гуцул завжди брав нове з великою обережністю, і тільки те, що добре ув'язувалось з давнім. Так зробив і з християнством. День святого Уласа добре підходив до дня лисиці, день святого Фоки — до дня вогню. В цьому й полягає мистецтво самозбереження народу: взяти нове, не знищивши старого. Ув'язати нове із структурами, що творились століттями. Інакше духовість буде будуватись на відламках — практично від нуля. По-майстерному вміють це робити грузини. Наскільки грузинські, наскільки національні навіть такі недавні явища, як кіно і джаз! Таємниця успіху тут у фанатичному прив'язанні до своєї культурної спадщини. У грузинів є пісні із стародавніми незрозумілими словами. І все одно їх співають — не розуміючи слів.

Гуцульщину знають усі. На захід від Збруча гуцулом називають кожного місцевого українця. Чому саме гуцулом? Адже Гуцульщина — мала частина Західньої України. Чому не бойком, поліщуком, подолянином? Гуцульщина має найвиразистіше в Україні обличчя. Довговічні політичні кордони розбили бойківські і лемківські масиви. Закарпатські бойки втратили почуття спорідненя з галицькими. Так само і лемки Пряшівщини: вони не називають себе лемками. Тільки Гуцульщини кордони не розбили. Живучи століттями в трьох державах — Румунії, Польщі, Угорщині — гуцули твердо визнавали свою спільність.

Вміння зберігати — в цьому секрет гуцульської самобутности. В Довбушівській церкві є розп'яття, на якому в руках Христа зображені Сонце і Місяць. Також на гуцульських свічниках: з одного боку християнський Бог, з другого — сонце. Гуцул не викинув старого бога заради нового. Особи на гуцульських свічниках цілком не християнські. Своєю поганською войовничістю вони радше нагадують полінезійську дерев'яну скульптуру або маски північноамериканських індіян. Це дохристиянське божество — сила, не розділена ще на Бога і Диявола, божество, як сукупність Добра і Зла. Спускання хреста в воду на Водохрища гуцули зустрічають могутнім ревом трембіт і рогів, так само, як зустрічали колись Ярила або Хорса. (Це подивугідне в своїй красі видовище тепер побачити неможливо. Святити воду в річці заборонено. Нове досягнення культуркампфу!).

Високі культурні досягнення можливі лише при безперервності традиції. Нічого не втратити, накопичувати верству за верствою. Тільки так виростає власна, органічна духовість. Її не збудуєш за п'ятирічку, як сталінський канал.

Ті космачани, що з риском для життя будували церкву і возили дзвін, відчували, що церква — це не просто церква. За нею стояла нація, духовість — все те, без чого людина стає робочою скотиною. Тоді також не було недостачі хитрих демагогів, які переконували, що стара віра віджила свій вік. Але неграмотний гуцул збагнув, що за догматичними дискусіями між унією і православ'ям стоять інші фігури: з одного боку — хижі зуби польонізації, що вже затопила міста, з другого — спротив українців. Його нащадки також відчувають, що боротьба за іконостас — це Спротив! Відсіч нівелюючій, дегуманізуючій силі, яка знеособлює людину, здирає з неї національну і культурну своєрідність і робить її робочою людиноодиницею, двигуном на половину кінської сили.

Космацька своєрідність вражає навіть на Гуцульщині, де в кожного села своє обличчя. Ані писанки, ані вишивки космацької не переплутаєш з іншою.

Сили, що загрожують затерти обличчя Космача, зробити його сірим ширвжитковим, були завжди. Але найбільшої проби зазнав Космач у XX столітті.

Спочатку прийшла проба туристами — естетами і гурманами від мистецтва. Ті погасили не одне багаття самобутности в усіх країнах світу. Вслід за ними завжди приходив дух ґендлярства, пропадав клімат неповторности, втрачались якісь невловні аромати. Майстри починали працювати на замовлення грошових цінителів, вироджувались, і все закінчувалось ширвжитком. Космач проти того вистояв.

Другою пробою був Сибір. Якось так вийшло, що після війни половина космацького населення опинилась у тайзі. Як це сталося — розібрати трудно. Жадні клясові примудрощі цього вияснити не можуть. За клясовою теорією треба було виселювати багатіїв, експлуататорів. Але чи ж можуть експлуататори становити половину населення? А ще в гірському селі, де мало-хто мав більше як два гектари землі? Справді, з клясовим підходом тут не зрозумієш нічого. Ось коли поглянути з національної точки зору — тоді дещо можна зрозуміти. Сталін дуже сердився на українців, що їх так багато. Неможливо виселити всіх, як чеченців. Всіх не подолав, але все таки виселив, скільки міг. На Захід Сталін висилав Літуєву і Любчика, а на Схід їхали гуцули — ешелон за ешелоном. Там, за колючим дротом на „будовах" і в „спецпоселеннях", позбавлені всіх традицій, перемішані із злодіями та бандитами, вони мали стати такими, як Літуєва. Плян передбачав, що якщо гуцул і повернеться — то культурно спустошений на культурно спустошену землю, де вже вспіли попрацювати Любчик, Літуєва і Ко.

(Далі буде)

ЛІТЕРАТУРА МИСТЕЦТВО РОЗВАГА

РІК VII. ГРУДЕНЬ 1970 Ч. 3. (76)

Микола Галів

ЕДВАРД КОЗАК І ЙОГО ТВОРЧІСТЬ

Про Едварда Козака з його багатим мистецьким доробком і багатогранним талантом важко в одній статті все сказати. Е. Козак заслуговує на докладну і широку монографічну працю. В цій статті радше будуть коротенькі вирізки, натяки, спроба оцінки і підкреслення його мистецького таланту та уривки з зустрічей і розмов з мистцем.

На дозвіллі з Е. Козаком

Літні дні дозвілля вже осіннім листям припали. Разом з цим забудуться милі враження останніх вакацій серед Кетскильських гір у Гантері. Багато чого піде в забуття, але в пам'яті свіжими є і надовго залишаться безпосередні теплі зустрічі і милі розмови з маестром. Е. Козаком, який від років у вільному часі перебуває на вакаційній оселі Володимира Кобзяра.

Зустрічі з Е. Козаком не вимушені, звичайні, приємні, все інші, сучасні, життєво реальні, змістові з певною перспективою наперед. Розмова з ним — пливе, як річка, якій немає перепон, не зважаючи на тему, сповнена розмаїтости, багатства пейсажу, кольориту і глибока змістом. Розмовляючи з ним, хочеться заглянути в його непомітні бистрі очі, які так швидко все схоплюють, щоб побачити у них вияв творчого горіння. Здавалось, що за похилим, чи буде вірніше коли скажу, літнім віком маестра Е. Козака напевно пригашений творчий геній, творчий дух, творча уява і творчі дерзання. З приємністю треба сказати, що понад сподівання всі ці творчі елементи в Е. Козака свіжо живі і багато плодовиті. Про це говорю не я, але його власна багатогранна творчість в ділянці сатири, карикатури й образотворчого мистецтва.

Розмовляючи на багато різних тем суспільно - політичного, г р о м а дського, культурного й мистецького життя, приходиться з приємністю ствердити, що в Е. Козака працює безнастанно бистра, твереза, а що найголовніше розсудлива думка. Кожне суспільне явище, чи то з ділянки церковної, громадсько - політичної, чи мистецької він по-своєму аналізує, дає свою інтерпретацію й оцінку. Для того не потрібно ніяких доказів, треба тільки прослідкувати сатиру, яка воходить з-під його пера в журналі „Лис Микита".

Е. Козак, коли говорить про минуле, розказує цікаві факти, які ще не зафіксовані на папері, а можна їх з певністю зарахувати до історії. Це завважується при розповідях про розвиток і наростання у к р аїнського мистецтва. Велике і святкове місце в його розповідях займає Олекса Новаківський із своєю школою. Інтересно розказує Козак про існування мистецьких об'єднань у Львові, відзначаючи, що навіть іноді дублювання, чи іншими словами існування опозиційної мистецької ор-

ЕДВАРД КОЗАК

ганізації впливало додатньо на їх діяльність. Між ними було змагання, яке спонукувало безперервно працювати і показувати себе краще. Цікавою в розповідях Козака з'ясовується постава деяких мистців до нових займанців Львова. В 1939 році прихід большевиків, а опісля німців. У своїх розповідях, Козак, який сам має чималу дозу відваги сказати багато гіркої правди, не дивлячись, чи вона комусь подобається, чи ні, робить скромне завваження — прошу, це не для публікації. Звичайно, ці моменти багато вияснили б сучасне ідеологічне втискування в мистецтво, а з деяких мистців стягнуло б „позолочувану" суперпатріотичну маску.

Коли ж ідеться про мистецтво, то Е. Козак належить до того типу мистців, який нічого у мистецькому світі не заперечує і не відкидає. Він не тільки визнає, але приймає найновіші напрямки у мистецтві, як незаперечний фактор розвитку й росту. Без спроб, нових форм, відмінного представлення, шукання нових нап-

Е. Козак: „Тайна танцю"

рямків, п і д порядковуючи для цього різні, часом дивні, для пересічного глядача засоби, щоб тільки краще підкреслити м и с т ецький твір, без того всього мистецтво може перестати існувати, як вияв безупинно живучої культури. Без творчих дерзань мистецтво не може розвиватись. Для декого вправна рука ремісника(який виконує, рисуючи завчені форми орнаментики, чи повторює вже давно створене, існуюче, чи то в літературі, чи мистецтві, може видаватись мистецтвом. В тому немає ні сліду власного втілення, творчої уяви і не видно нових дерзань і, зрозуміло, немає нічого спільного з мистецтвом. Це радше — повторювання, тоді, коли у мистецтві мусить бути щось нове, перший раз висказане. Е. Козак, визнаючи новаторство у мистецтві пристосовує сучасні технічні засоби для кращого мистецького вислову.

Не буде перебільшення, коли скажу, що Е. Козак належить до непересічних і рідкісних людей, а під оглядом сатиричної карикатури і таких же коментарів він є унікальним. Він знає громаду, серед якої живе, знає свій народ і його культурні надбання по той і цей бік океану. В оцінці культурного життя і його розвитку, коли ж ідеться про еміграцію, на перше місце ставить поезію, а після того образотворче і скульптурне мистецтво. Про українське театральне мистецтво на еміграції під сучасну пору можна сказати, що воно майже не існує. Були спроби експериментально нового, як також продовження перестарілого, вижитого театрів, але жадні з них не знайшли в Америці відповідного для себе творчого ґрунту. Це тема, яка вимагає глибшої і довшої застанови, але розмір статті на це не дозволяє.

Якщо ж ідеться про літературно - мистецьку критику, то вона у нас шкутильгає, а зокрема на відтинку образотворчого мистецтва. Іноді трапляються спорадичні критичні прояви, але критики, як певного мистецького барометра немає. Ця обставина причиняється до того, що іноді, навіть менше, як пересічно написаний, чи намальований твір ставиться, як „мистецький шедевр". Пресові нонтатки, чи статті про мистецькі виставки в більшості мають репортажево - описовий характер. В них рідко коли трапляється мистецька оцінка, але незалежно від цього вони є корисними, бо інформують читача про культурно - мистецькі події у нашому житті.

Серед самих малярів можна назвати доброго, хоч контроверсійного критика Юрія Соловія. Він знає царину мистецтва, його завдання, творчі напрямки і дерзання. Е. Козак підкреслює — хоч Соловій не завжди має рацію і часто надто бунтарський, але ж треба признати, що він одинокий зрушує оту застояність в нашому мистецькому житті й він одинокий ставить проблеми. Звичайно, є й інші малярі, які мають „добре перо" і могли б чимало чого сказати й написати, але не мають відваги ставити крапки над „і".

Можна б було ще не одну тему заторкнути й обговорити з Козаком, з яким розмова йде без труднощів, безперервно в'яжеться і розвивається, але, на жаль і дозвілля має свій кінець.

Крізь щілину на Козакове мистецтво

Мені немає можливости оглянути ширше мистецьку багатогранну і як слід ще

Едвард Козак — ЕКО (Авторшарж)

неоцінену творчість Козака, якого довголітнє, безперервне мистецьке дерзання було плідним й багатим вкладом до скарбниці української культури. Зроблю це крізь маленьку щілинку, якою є відпочинкова оселя в Гантері В. Кобзяра, де кожного року відбуваються виставки, що стають культурною подією.

Українська спільнота по цей і по той бік Океану знайома з Козаком, з його сатиро - гумористичної творчости та карикатур, де виявляється глибока вдумливість, бистра уява і змістово-пластичне представлення. Не раз журналістові, чи публіцистові потрібно чимало часу, щоб представити якусь проблему, чи скоментувати подію, тоді, коли Козак своїми продуманими рисунками в карикатурному зіставленні вичерпує цілу проблему і дає яскравий коментар. Згадаймо його унікально - влучні коментарі, підписувані Гриць Зозуля. Про це не приходиться писати, бо читачі журналу „Лис Микита" мали нагоду самі в тому не раз переконатись, а старші, які пригадують появу у Львові того ж типу журнал „Комар", можуть ще більше потвердити. Едвард Козак, до речі, цього року відзначає 20-річчя появи „Лиса Микити" і в загальному своє 40-річчя, як редактора сатиричних журналів.

Тут хочу представити, чи вірніше сказати про Е. Козака, як о б р азотворчого мистця. Хоч Е. Козак є людиною багатогранних зацікавлень в різних ділянках, суспільного і культурного

(Закінчення на стор. 4-ій)

Е. Козак: „Лисовичі славний замок..."

Остап Тарнавський

ІВАН КЕРНИЦЬКИЙ - ІКЕР

(Слово виголошене на літературному вечорі Івана Керницького, 22 лютого 1970 р. у Філядельфії)

Запрошуючи мене сказати вступне слово на сьогоднішньому вечорі, наші пані союзянки пішли по впертій — академічній традиції. Бо ж якого вступу потрібно для імпрези, розрахованої на розвагу, що її принесе літературна програма, виготовлена майстром такої легкої літератури у виконанні невеликої, але добірної команди виконавців, щи й підсиленої на випадок запасними частинами, буфетного реперту а р у. Моя роля подібна до ролі того вступнословника, який на святочній академії має представити промовця. Звичайно буває так — як і сьогодні тут — що головний промовець — людина відома, більше, ніж його заповідальник і тому заповідальникові не залишається нічого більше, як сказати кілька похвальних речень про себе — а тоді — як розженеться, то вже й скаже все те, що підготовив для святочної промови запрошений промовець. Я вже не згадую про другого інтруза-дякувальника, (бо може і тут такий передбачений), що неодмінно з'являється на сцені після відспівання національного гимну і так довго кланяється на всі сторони і так довго говорить, поки не добє до решти святочну імпрезу і святу терпеливість учасників.

Але раз пані просили, заперечувати не буду, і постараюсь виконати свою ролю комівояжера так, щоб похвалити товар і щоб добре піщов „бизнес". Тож і справді — ЩО ТАКЕ, чи пак ХТО ТАКИЙ Ікер, що його зустрічати ми тут зібралися.

За антропологічними даними — це людина українськоï раси, п'ять стіп і шість інчів, а за нашими помірами один метер і 65 сантиметрів висоти, сто шістдесят п'ять фунтів живої ваги, чоловічої статі, з крученими кучерями, що їх за останнім криком моди, не так він, як час посріблює, но і взагалі нормальної будови. З дискреції не буду описувати цілої постаті, бо тоді мусів би звернути увагу на деякі заокруглення, саме в цій околиці, що за важністю звуть її пупом — та наш гість старанно з допомогою свойого приватного кравця вміє їх від людського ока ховати. Ця моя дискреція важна тому, що він парубок, правда парубок з досвідом, і втішається великою увагою жіночого світу, чого найкращим доказом і сьогоднішня наша зустріч.

За генеалогією — це, мабуть, шляхтич, родовід якого сягає сивої давнини, коли ще на нашій землі виводилися князі й інші бояри. Рід його виводиться з Водних, Бібрецького повіту, що колись звалися княжими Водниками і лежать майже на передмістю прославленого в початках нашої історії Звенигорода — столиці давнього Звенигородського Князівства. В той час сірої давнини на Водниках лежала відповідальність за постачання води для княжого двору, як на сусідніх Винниках — вина. Все це можна було б вичитати на столінках літопису, але літопис припав пилом історії і разом з цим пропали всі претенсії до родових інсиґній і відзначень.

За літературними даними, що їх вже можна перевірити в документальній літературі, що її списує сарсельський чорнокнижник, д-р Кубійович, Іван Керницький, як це педії Українознавства, письменник, фейлетоніст і гу сьменник, фейлетоніст і гумарист. Про те, що таке письменник, усі знають. Писати уміє кожний, а раз пише, то значить і є письменник.

Іван Керницький

Їх — тих письменників, що пишуть, — у нас багато, навіть надто багато. Фейлетоніст — то вже інша справа, трудніша. Слово французьке, вчене і не кожний знає, що воно таке. Отож Керницький один із рідкісних у нас майстрів малого фейлетону, що своє місце в літературі завдячує гуморові. А Керницький гуморист з уродження. Якщо застосува т и етимологічний розгляд, то за латинським словником гумор виводиться від вологости. У Водниках вже з самого факту, що там багато води, багато ж і вологости і в цій вологості нічого кращого, як виводити вологих письменників, чи пак гумористів.

Хоч це й вийняткова специяльність, то Іван Керницький не перший у нашій літературі письменник-гуморист. Та й поривався він на ті позиції, де зайняли місця велетні. Коли родився н а ш Івась, в той приблизно час помер Лесь Мартович, коли він вчився каліграфічно виводити букви на папері—помер Марко Черемшина, а коли вперше показався на літературній сцені вже не в княжому Звенигороді, але в княжому Львові — то помер Василь Стефаник — три майстри короткого оповідання, які витоптали стежку в літературу не тільки Іванові Керницькому, але й іншим молодим талантам.

Іти по слідах цієї великої трійці короткого оповідання — нелегке завдання. Та Покутська Трійця, як її називає історія нашої літератури, творить окрему літературну групу та що більше започаткувала окрему школу в нашій літературі. Хоч письменників того великого тріюмвірату споріднювали не тільки їх селянське походження, приятелювання і радикалізм політичної думки, але й мистецькі засоби у творчості. В початках своєї творчости і Стефаник, і Мартович, і Черемшина стали на один і той самий шлях літературної діяльности: це представники нової селянської інтеліґенції, що бажала винести проблему українського села з темного забуття на поверхню життя і в літературному, і в політичному розумінні. Всі вони вийшли з лав селянства і стали до літературної і суспільної праці під впливом старшої генерації діячів-письменників, головно Франка і Павлика. Як у Франка, немає в них ідеалізації селянства, ні давнього ідилічного трактування села. Вони бачили село іншим — живим, повним тих контрастів, що їх маємо в житті: їхній герой — це не штучна фігура, бачена очима ідилії, не об'єкт споглядального реалістичного опису, але жива особа, що живе повним життям, з різнородним світом почувань, ведена поривами до високого і чистого, і також до жорстокого і злобного, бо живе у світі темноти і забобонів, придав-

(Закінчення на стор. 4-ій)

Міра ГАРМАШ

ЧИ ЧУЄТЕ, ЯК ТУЖИТЬ ДИВ...

Оксані Лятуринській

Чи чуєте як тужить Див?
Чи чуєте? — Голосять діви:
„Пішов у похід воїн чорнобривий,
В далекий похід, що без вороття,
За сім земель, ген за чужі моря,
Лишив свій хутір Ліс..."
„Не Ліс тепер, а зруб, —
Ридають жони блідолиці —
Волинську землю укриває труп
І кряче галич, гавкають лисиці.
Затихли гуслі і замовк Боян,
В Острозі княжа снидіє емаль,
Бо став рабом колишній пан,
Лиш ходить Туга посеред проваль.
Дажбог умер!" —
Регочеться Морена:
„Спалив Перун старий священний дуб,
А воїн той поляг, що гордо ніс тризуб!
Загинув у далекому поході." —
Проте всьому усупереч
Хтось вістку ширить у народі:
„Не плачте, воїн залишив свій меч!
Знайдіть його! Гостріть списи!
Хай блиснуть, харалужні!
За Русь! За честь!
О, будьте ж мужні!

30 червня 1970

Оксана Лятуринська, поет і скульптор, народилася 1902 року на Волині біля Вишнівця, виростала на хуторі Ліс, вчилася в Острозькому Братстві, пізніше в гімназії в Крем'янці. Абсольвент Карлового університету і Високої Мистецько- Промислової Школи в Празі. Вільші її скульптурні праці: пам'ятник полк. Коновальцеві в Ротердамі, пам'ятник Поляглим у Пардубицях, проф. Кобизькому на Ольшанському кладовищі в Празі, проф. Животкові в Ашафенбурзі й ін. З менших скульптур відома серія стилізованих звірів. Збірки поезій: „Гусла", „Княжа Емаль", „Веселка", проза „Материнки". Від 1949 року жила в Міннеаполіс, ЗСА.

М. Г.

Володимир ГАВРИЛЮК

МУЗИКА БЕЗ НОТ

1.

Залізо зимне,
кому ти дзвониш свої гимни,
коли стаєшся арфою дзвінкого жару,
і ріжеш лезами пожару,
залізо зимне,
кому ти дзвониш свої гимни!?

2.

Мій мозок висить
на волоску темнот.
Зокола чорний натюр-морт.
Через кімнатні зони
пливе симфонія безсоння
музика без нот.

3.

В зеніті
зорею
понад землею
згоріти.
Мовби над світом
розквітнув ти
космічним квітом.

4.

Повернути б назад
заповітний фасад
туди,
де коло виднокола,
де віще поле,
де древній сад. —
Ні, ніколи,
забудь
зелену руту
зеленого маршруту.

5.

Поеми атлетичної сили,
поеми парнаського сказу,
поеми архангели-тисячокрилі,
поеми, імпровізовані зразу,
поеми азилю.

6.

Не винесеш з кімнати власної
розбите серце,
не покладеш його на вулиць
перехресті,
не будеш бити в камінь вулиці
чолом,
не кинеш вулиці,
думок шолом.

7.

Релігія і біблія, євангелії і коран,
всі санскрити священні,
і все це музика тих самих драм,
єдиної невивченої теми.
Хто ми, що ми, де ми,
де наш найвищий храм,
наш абсолютний Пантеон,
де наші втрачені Едеми!?

Монтреаль, 1969

Пам'ятник Т. Шевченкові у Франції має бути поставлений ще цього року

Тулюза, Франція. — Після несподіваної смерти ініціятора і голови Комітету будови пам'ятника Тарасові Шевченкові в Тулюзі, інж. Сергія Пащенка, який помер 29 вересня від розриву серця, головою Комітету став о. радник Василь Прийма. У найновішому повідомленні Комітету, з 18 жовтня 1970 року, сказано, що пам'ятник повинен бути бодай частково встановлений до кінця цього року, бо потім може виникнути непевне становище у зв'язку з виборами нового посадника міста Тулюзи. Пам'ятник Т. Шевченкові, на вимогу міста, має бути з білого мармуру, висотою в 3 метри 30 сантиметрів. Місто не змушує встановлювати пам'ятник на „Українській вулиці", а готове дати іншу площу. Комітет будови пам'ятника повідомив також, що вже зібрано 18 000 нових французьких франків, а дальших 5 000 франків задекляровано. „Пам'ятник Прометеєві України, в порозумінні з Управою міста Тулюзи, — сказано в повідомленні, буде стояти на площі, що мала б носити назву „Площа Прометея", або „Площа ім. С. Пащенка", що ще не вирішене". У цьому році необхідно розпочати будову й довести її по змозі до кінця, а посвячення й церемонія відкриття пам'ятника відбудеться в 1971 році.

ЕДВАРД КОЗАК І ЙОГО ТВОРЧІСТЬ

(Продовження зі стор. 5-ої)

життя, то все ж таки варто сказати стисло про його малярську творчість, яка під сучасну пору є унікальною. Якщо взяти до уваги, що мистецтво, себто малярство скульптура, музика мають широко інтернаціональний характер, і в яких то ділянках твори не мають окресленого підложжя, тільки прізвище мистця, який належить до такої чи іншої національности, то під тим оглядом Козак становить виняток. Його образотворче мистецтво має суто українській характер, чи, навіть можна сказати, народно-фолкльорний. Коли на хвилину вдумаємось над окресленням народно - фолкльорний і пригадаємо Козакові картини, які ще залишились у пам'яті, то побачимо, що в його відтворенні народного постають історія, етнографія, самобутні звичаї і в загальному культура українського народу. Узяти б тільки виконані Козаком праці, які висять в Ідальні Кобзяра, де немов кадрами представлені фрагменти звичаїв і побуту гуцулів. Уявно переносимось туди, відчуваємо якусь неокреслену теплоту, перед, перед нами постають святоіванські вогні — безжурність, краса темно - зелених карпатських лісів і синява неба. Мабуть на ці твори небагато людей звертай увагу, це щось збуденніле, так собі висить, не добачаючи в них глибшого мистецького втілення. Там же, на тій самій стіні представлений фрагмент нашого побуту тут в США, на якому представлені, сьогодні вже не живучі Василь Мудрий і Євген Маланюк, Іван Керніцький, Михайло Мороз, Богдан Доманик, Йосиф Гірняк, Микола Понеділок й інші. Треба ж підкреслити, що це в першу чергу композиційні твори, які охоплюють сукупність елементів; тут є представлений чіткий рисунок, краєвиди, фігури, настрій, переживання, що в цілому творять глибоко осмислений мистецький твір. Тут менше помітна дбайливість, в розумінні вицяцьканости, але за те широкий розмах творчого задуму, який ловить глядача. Твір має суто регіонально - український характер. З цієї тематики треба згадати не повністю закінчене декоративне панно, яке розмальоване на стіні у концертовій залі Веселки на Союзівці. Це панно, що притягає увагу відвідувачів відпочинково - розвагової оселі, представляє у живописному зображенні різні землі України. Автор майстерно, управною рукою, мазками пензля, характерно, специфічно й живо представив землі: Полтавщину, Київщину, Гуцульщину, Бойківщину... і кінчає горіючою Лемківщиною. Це мистецький твір, про який можна багато сказати на безліч творчо - мистецьких елементів і нюансів. В ньому Козак виявив пребагату наснаженість, оригінальну уяву і неперевершений тематично — український живопис.

Серед композиційних творів Е. Козака слід згадати образ „Покутський ярмарок", який був виставлений на третій виставці відділу ОМУА в Ню Йорку, 1968 р. В цій композиції був представлений веселково як дівоче намисто, наш побут, який поступово заникає, бо сьогодні змінилась структура українського села і життя на селі. Змінилась система товарообміну. На місце старого і нібито віджилого прийшли нові форми. Картина „Покутський ярмарок", це тільки натяк на те, що було, але який виповнює нашу уяву і пригадуються, щотижневі торгові дні по містах. Жанр того типу представляє поміщена репродукція „на торг". Коли ж згадати його картину, що була на виставці влітку 1969 року в Гантері, „На вигоні", то це знову ж відтворення типового побуту на західньо - українських землях. Невідомо, чи ще існують ці „вигони" на Україні, які залишились у нашій пам'яті? Дивлячись на композиційний фрагмент, пригадуються ті „вигони" в селі, які були у літній час, вільний від праці, немов центром усього життя, де сходились люди, обговорювали „політику", громадські справи, можна було почути різні новини, розповіді, оповідання, обмови...

В Козака, творча уява широко розвинена і це дається завважувати на картинах таких, як „На Україні". У попередніх композиціях мистець напевно, щось виніс з дому, але твір „На Україні" є цілковито витвором його творчої уяви, яскраво представлений з змістовим об'оснуванням і глибокою символікою. Можна б цей твір виконати в глибоко - понурих кольорах і тонах, представити безвиглядність нашого історичного положення, але автор робить навпаки, представляючи усміхненість, радість, безжурність з помітними плямками неспокою і тривоги. В цьому жанрі образів на окрему увагу заслуговує, як під оглядом тематичним, змістовим, так і самого виконання образ „Лисовичі славний замок", репродукція якого поміщена в цій статті. Це великого формату композиційний образ, в якому кожна найменша площа виповнена глибоко осмисленим живописом. Виконаний тяжкими оліями, з гармонійно розміщеного і майстерним наголосом кольорів, для підкреслення й увиразнення головного від другорядного. Цей образ є, в деякому сенсі, історією Франкового „Лиса Микити", зображеною пластично на широкому малярському полотні. Можна також назвати своєрідним гербом журналу „Лис Микита", де центральною фігурою є представлений лис, що символізує „царя" думки. Це образ, який читається з цікавістю й задоволенням, як літературно-мистецьку глибокого змісту книжку.

Козак не терпить стоїцизму, непорушности, чи стабільности, його твори насичені, повні енергії, динаміки, життя. Всюди тече рух, проходить нитка життя. Це випливає органічно і природньо. Під тим оглядом можна назвати найбільш маркантну картину „Тайна танцю". На канві видно виразно, немов коло, темні контури, при ближчому огляданні — виринають постаті, які у швидкому обороті зливаються в колесо. Композиція складна до розв'язання, задум оригінальний. Поруч багатьох інших творчих феноменів в Козака розвинена н а д з вичайно сильна символіка. Мабуть, без символіки важко було б собі уявити його мистецьку творчість. Часом, здавалося б, що до деяких творів не потрібно вживати символіки, бо вони самі для себе виновні. Серед таких можна б назвати картину „Княжна", на якій зображена св. Ольга. Але автор на тому не обмежився, він площі полотна заповнив княжим дружинником на коні, який символізує силу. За ним, символ осторогн — червоні струмені і на це все викочується золоте сонце, накриваючи теплом і ясністю. Вдивляючись у композицію, глядач постійно відкриває все нові елементи.

Е. Козак у своїй творчості присвячує чимало уваги гуцульській тематиці. На його картинах з гуцульської тематики відчувається велика теплота і пієтизм художника до Гуцульщини. Нераз здається, що в них з душею сидить сам мистець. Ось взяти такі картини, які були на виставці 1969 року: „Гуцульські вершники", „Гуцульські співанки", „Космач", „Гуцульський танець", „Діброва" й інші. Козак майстерно, з глибоким відчуттям і безмежною любов'ю творить немов фільмові кадри з гуцульського життя на високих полонинах Карпат. Він підкреслює маркантні не тільки зовнішні риси гуцулів, але й їх внутрішньо - душевні почуття та темперамент. Поруч М. Коцюбинського, що залишив літературні шедеври про гуцулів і Станіслава Вінценза, польського письменника, який написав прекрасний твір про життя і побут гуцулів під назвою „На високій полонині", Козака можна вважати співцем Гуцульщини, зокрема гуцулів, а М. Мороза, як майстра гуцульського пейзажу в образотворчому мистецтві.

Тематично, творчість Козака можна поділити на такі категорії образів: історичні, історично - символічні, побутові і народно - регіональні. Менше етюдів і пейзажів. Якщо ми ближче приглянемось до праць Е. Козака, то побачимо, що головним і домінуючим об'єктом мистецької творчости Козака є людина з її всією таємничою складністю. Людина — не ґвинтик, як це ми завважуємо в ленінському „царстві", але яка є в центрі уваги, за яку Ісус Христос віддав своє життя. Це яскраво видно в Козакові від образотворчого мистецтва починаючи через карикатури і широко - барвними ілюстраціями кінчаючи. Козак, цей Божий твір — людину, представляє віртуозно, користуючись для того арсеналом сучасних мистецьких способів зображення і мобілізує всі свої сили, щоб неповторно з глибоким мистецьким втіленням створити мистецький твір.

Варто хоч кількома словами зупинитись над творчістю Козака, як ілюстратора. Здається мені, що це не буде перебільшенням, коли скажу, що в цій царині Козак є в українському світі неперевершений. При цьому виразно проявляється гостре схоплення змісту, широка й глибока уява і вміння її вдало висловити мовою рисунку, ліній і кольору. Для того треба мати талант, яким без сумніву володіє Козак. Ілюстрації Козака майстерні, цікаво представлені, зрозумілі. Вони майже всі ґротескові. Він створив цінну збірку ілюстрацій з оригінальним сюжетом під назвою „Село", в яких представлена у п о р ядкована рукою майстра спрямованість ліній рисунку. Того типу мистецькі творчости не можна зарахувати до інтернаціональної, бо воно має суто національний зміст. Художник не-українець, без відчуття і знання української історії й української людини не може створити того типу, уявно-ґротескових широкобарвних картин. На окрему увагу в творчості Козака заслуговує кольор, який є невід'ємним і одним з основних як не домінуючим елементом у малярстві. Згадаймо — кольори і лінії в малярстві ще в глибокій старині були важливими факторами. Вже тоді в цих елементах асоціювались людські переживання, настрій та емоції. Кольорами підкреслювано сильні почування: т е р п е л и вість, страх, небезпеку, спокій... В парі з тим покладення ліній у горизонтальній чи вертикальній площинах має глибоке символічне значення. Козак вживає кольори осмислено, а лінії в гармонійному розташуванні. Ці два елементи в малярстві мають значення, — як склади слів у поезії, а тони в музиці, а всі разом, себто малярство, поезія і музика мають спільне для себе — глибокий і широко розвинений символізм. Коли ж ідеться про творчість Козака, що вже в іншому місці сказано, вона тісно пов'язана з символікою, яка викликає різні почування. Кольори Козака веселкові, теплі, багаті, динамічні. Користування кольорами майстерне. З цього погляду можна б назвати цілий ряд образів: „Дівчина з кужілем", „Чічка", „У неділю", „Дівчина з вінком" й інші.

Живопис Козака багатий, виразний і сучасний. Бездоганно володіє мистецькими засобами, вживає їх вміло й узасаднено для підкреслення твору. Суто українська, народна і регіональна тематика Е. Козака знаходить широкого глядача і рівночасно покупця. Козак зображує на своїх образах те, що в сучасну добу полетів у космічні простори, добу атому і спутників та здобуття місяця іде в забуття, себто український побут, звичаї, традиції, нашу психологічну ментальність й інше. Це ті цеглини, що складаються на українську культуру. Кажуть, що вартість мистця залежить від Богом даного таланту, знання та постійної мистецько - творчої праці. Все це в маестра Козака є: є Богом даний талант, є знання, є мистецько-творче горіння і постійне дерзання. Щасти Боже йому, в його мистецькому доробку ще більше успішних, урожайних жнив.

ІВАН КЕРНИЦЬКИЙ - ІКЕР

(Закінчення зі стор. 3-ої)

лена не тільки політичним і соціяльним гнітом, але і власними забобонами, що їх зродили обставини життя. І форма вислову тих нових письменників Покуття інша, ніж їхніх попередників. К о л и Франко рисував широкі картини українського села у формі епічної розповіді, Стефаник, Мартович і Черемшина клали наголос на внутрішні переживання героя, користуючись психологічною методою зображення з застосуванням імпресіоналісти ч н ої техніки мистецького вислову. Вони відреклися від розтяглости в розповіді, створивши новий зразок короткого оповідання, в якому свідомо нехтували зовнішньою декорацією, а всю силу аналізи і розповіді клали у типи і ситуації. Стефаник ще й увів новий спосіб розповіді від героя, резиґнуючи з авторської розповіді, включивши цю зовнішню декорацію й обмеживши твір до самої суттєвої теми психологічної аналізи.

Манера, що її випрацювали три покутські майстри, знайшла широке наслідництво. В цій манері почав писати й Іван Керницький. Дві його перші збірки, що вийшли друком у тридцятих роках у Львові — „Святоіванські вогні" (1934) і „Мій світ" (1938) — це оповідання з сільського життя, писані — хоч із власного досвіду й на оригінальні заобсервовані з життя теми — та все ж під могутнім впливом трьох великих покутян. Та сама тема — наше село, ті самі герої — селяни і дрібна інтеліґенція, та сама манера — короткими реченнями, без довших описів і розповідей змальовувати картину, в якій на першому пляні герой із його переживаннями. В Керницького вже у перших його творах заблиснув гумор — той лагідний гумор, що вміє часом одним вдалим словом сповнити дрібним проблиском світла понуру картину важкої дійсности, чи приязною усмішкою вказати н а помилки й упередження, що ними звичайно грішить людина. Тут він більше подібний до Мартовича, чи навіть до Черемшини, ніж до Стефаника, хоч і Мартович і Черемшина радше кладуть наголос на трагічному, ба навіть іронія Черемшини — це не приязний усміх Керницького, але прихований колючий глум, що тільки доповнює трагічний настрій розповіді. То ж за порівняннями треба піти до іншого старшого письменника того часу — Осипа Маковея, в якого маємо той самий легкий гумор, що завів Маковея, як і потім Керницького, до жанру малого фейлетону. Не без впливу на Керницького залишилась багата творчість Остапа Вишні, головно у процесі творення власного стилю — тієї сукупности мовних засобів, без якої важко уявити собі письменника, а вже ніяк гумориста. Так літературний родовід нашого „шляхтича" із княжих Водник у радикальній г р у п і трьох вихідців із селянського Покуття, в яких він знайшов зразки майстерности короткого оповідання, а далі в таких письменників, як Маковей, чи навіть Богдан Лепкий, які більше відповідали його спокійній вдачі, пронизані легким гумором. Народна мова з усім діялектичним багатством, що нею користувались три майстри Покуття, стала основою і для Керницького. Правда, у письменників покутян був наголос на душевному переживанні героя, часто трагічному, розповідь ішла часто від самого героя і була радше психоаналітичним записом переживань трагічного героя. Керницький скоро зрозумів свій атут — багатство, що н и м його обдарувала природа: свіжий гумор — і він мусів покласти наголос на авторській розповіді, випрацювати свій власний стилістичний колорит, в якому міг би заговорити оригінально і по-мистецьки. На добрих зразках в послідовній праці — це йому вдалося. Сьогодні Керницький — це оригінальний письменник-гуморист, який уміє написати коротке оповідання і вміє в цьому оповіданні показати подію і героя так, щоб викликати усмішку у читача.

Іван Керницький вміє спостерігати життя, він знає село, знає селянина, знає сільського інтеліґента — священика й учителя, чи купця — і всі вони в його оповіданнях під обстрілом його дотепних завважень, що ніколи не виходять поза рами пристойного і співчутливого усміху, без ущіпливої іронії, чи глумливої сатири.

До двох збірок, що їх ми вже згадали, дійшла згодом третя „Село говорить", видана в 1940 році. Далі вже на еміґрації вийшли дві книжки оповідань „Циганськими дорогами", друкована в 1947 році в Німеччині, з розповідями про наші мандри чужиною; вже на американській землі в 1952 році вийшла книжка оповідань „Перелетні птахи", тематично зв'язана з попередньою. Керницький попробував взятися і за більшу річ. В 1958 році вийшла повість „Герой передмістя", що розказує про життя львівського передмістя напередодні другої світової війни, баченого прижмуреним оком гумориста. Це — як у випадку Мартовичового „Забобону" — велике оповідання, списане з побуту і композиційно зложене з окремих коротких розповідей, які зв'язує в одну цілість сама тема і герой. Хоч тема на перший погляд гідна кримінального роману на зразок Конан Дойля, то вся увага Керницького на комічних ситуаціях, всю розповідь він веде так, щоб показати своїх героїв і події з гумором, підкреслюючи не так важливість подій і їхнього розвою, як їх комічні перипетії. Ця повість у великій мірі автобіографічна і вона показує, що в Керницького з наймолодших років був природний дар обсервації під кутом гумору — дар, що виходить із глибини його вдачі — повної спокою й уваги для кожної людини, спеціяльно людини покривдженої, яку він у всіх життєвих тарапатах — навіть у трагічних ситуаціях, хоче бачити звільненою від цих життєвих ударів, від трагічного і тому дивиться на цих своїх героїв і всі життєві ситуації з усміхом, у вірі, що ця його точка бачення допоможе звільнитись людині від трагічного.

Тут і філософія творчости Керницького, що вповні зливається з його життєвою філософією. Він гуманіст в тому широкому розумінні, що утотожнює себе з людиною, яку обсервує і тому його гумор ніколи не вироджується у з'їдливу іронію, чи колючу сатиру. Хоч він виростав на літературі трійки покутян, які сильно підкреслювали свій політичний радикалізм, Керницький не думав робити революції ні в житті, ні в літературі. Свій погідний гумор він ніколи не вигострював, щоб стати в позицію нищівного критика суспільних, чи політичних порядків. Він радше віддавав свій талант гумориста на пожиток своїм співгромадянам, щоб допомогти їм побачити життя з усміхом на устах, бо усміх допомагає бачити і розуміти речі ширше і з перспективи. Про свої оповідання він писав так у вступі до „Циганських доріг":

„Вони — ці оповідання — задумані самі собою, як це кожний помітить, не в аспекті вічности, та без претенсій на велику літературу. Та хоч писані вони про злобу дня, проте не шукайте в них злоби, жовчі та їді, що ними — на превеликий жаль — ми так часто затруюємо наше життя — собі на шкоду і сором, і на втіху лихим людям. І коли вже сьогодні — не кажу кожне, але бодай деяке з моїх писань хоч би й невеликою мірою зуміло втихомирити роз'ятрені пристрасті, і спантеличені уми, або зігнати смуток бодай з одного скорбного серця, чи тільки навіяти погідну, мимолетну усмішку на чиїсь уста — так я й тому буду рад".

Дуже невибагливе побажання письменника, та воно щире і воно справдилось. Погідні оповідання Керницького втішалися й втішаються загальною почитністю і здобули авторові признання читачів.

У письменницькому доробку Керницького є і зразки драматичної творчости. Він автор кількох сценічних творів — як драма „Сіль Землі", п'єса про дитячі роки Івана Франка „Малий М и р о н" („Квіт Папороті"), „Яворівський Решетник" та інші: комедія з життя футболі с т а „Король стрільців", йшла на нашій сцені у постановці театру „Заграва" під керівництвом Володимира Блавацького, ще перед другою світовою війною, а „Таємницю доктора Горошка" виставив вже тут, на американсь к і й землі театр Иосифа Гірняка. Коротші сценічні твори виставлялись з нагоди різних імпрез, між іншим інтермедія „На ріках Вавилонських" була виставлена у Філядельфії з нагоди десятиріччя ювілею Злученого Українського Американського Допомогового Комітету в постанові того ж майстра сцени Иосипа Гірняка. В нормальних відносинах, Керницький був би не тільки здобув майстерність короткого оповідання, але — треба вірити — був би співтворцем нового театрального репертуару.

Від часу, коли Іван Керницький записував недописаний у школі зошит каліграфічними рядками надуманих і пережитих історій у старій батьківській селянській хаті у Водниках — скоро минатиме сорок років. Це довгий шлях письменницької праці і Керницький виповнив його постійною творчістю. Вже від двадцяти років пише він щотижня фейлетони до „Свободи", намагаючись принести дещо розваги під неділю у наші доми. Він постійний співробітник і співредактор єдиного в нас гумористичного місячника „Лис Микита", що його дехто — з уваги на його ролю в нашому суспільстві — називає найповажнішим органом української журналістики. Ікер подібний в дечому до американського письменника Портера, що його всі знаємо під іменем О-Генрі. О-Генрі також довгі роки віддав праці фейлетоніста. Чи роля фейлетоніста допомогла рости письменникові Керницькому? Думаю, що ні! Щотижнева продукція фейлетону не сприяє творчому розвиткові письменника. І О-Генрі мусів рахуватись із замовленням, думав радше про розвагу читача, ніж про мистецький рівень оповідання, часто просто намагався писати під смак читача — що мусить брати до уваги й Ікер, в якого ще й обов'язки відносно реклями. Одначе письменницький талант, вправність, що дійшла до рутини, повне опанування техніки короткого оповідання дають Керницькому змогу писати поправні, а то й літературно вартісні фейлетони.. Це й заслуга фейлетонів, що Керницький став чи не найбільш популярним письменником на нашій еміґрації — та не тільки популярним, але й загально любленим. Це єдина сатисфакція для нього з тої довгої і послідовної праці, що її віддав він своєму письменницькому ремеслу. Як колись у сіру давнину його предки вгощали свіжою джерельною водою найвищу знать з самими князями включно, так він тепер угощає нас найкращими напоями з чистих криниць свого таланту.

ДВОТОМНИК ФРАНЦУЗЬКОЇ ПОЕЗІЇ

У київському видавництві „Дніпро" вийшов перш и й том запляннованого двотомника французької поезії, в перекладі на українську мову Миколи Терещенка, який тій праці присвятив майже все життя. У двох томах подані зразки творчости 250 французьких поетів, починаючи від одинадцятого століття і кінчаючи 1960-ми роками, де до перекладів потрапляють французькі поети-комуністи і комуніз а н т и. Крім перекладів творів, подано короткі відомості про авторів. „Літературна Україна" з 1-го грудня подавала, що переклади здійснені на високому рівні.

Богдан Гуцул

ЦЕ ВОНА САМОТА МОЯ...

(Із призабутих сторінок)

Ти часто дзвониш у шибку і запитуєш, як себе почуваю?

Нічого — дякую! Краще, як давніше. Привикаю! Маю тепер мабуть вже і на все — ти знаєш кого?.. Тебе! Вірна ти товаришка мого життя. Ти часто відвідуєш мене і не забуваєш за мене. Особливо вечірньою порою, коли крізь сумерк, і тихо і спокійно, і безгамірно..., Коли день по важкій своїй праці — клонить свою голову, на подушину у вечірній тиші і сумерку... Тоді, такою порою ти часто приходиш до мене в гості. Ти вже тепер постійна і невідступна товаришка мойого життя — це ти самота моя!

Бачу, що ти полюбила мене найбільш із усіх дотепер. Я це добре знаю... Наше знайомство і довір'я до себе збільшується з кожним днем... Ми з кожним днем краще себе розуміємо. Можу тобі сказати, що ми так „прилипли" до себе, що вже ніяка сила не зможе розлучити нас! Одне тільки те, що часами, коли ти запізнишся — блукаючи по різних усюдах, де часто таке веселе і гамірне товариство і коли проганяють тебе геть від себе, тоді ти все нагадуєш собі мене і даєш мені знати, що ти вже недалеко від мене і ось вже — вже приходиш до мене в гості...

Часто вітром розігнавшись, задержуєшся при моїх вікнах — б'єш об шибки, або подувом вітру втискаєш с я через шпаринки - щілинки, у моїх віконцях. Почин а є ш при тім, таку тужну мелодію, якої не мож ніяким музичним інструментом передати. Тоді вже чую твій подув віддих, на моєму обличчі, коли до мене наближаєшся. Я вже тебе пізнаю, що це ти стукочеш. Або знову, часами таким дивним спокоєм і тишиною наповняєш ти мою кімнату, хоч здається мені, що тебе не чути — але я відчуваю, що ти вже побіч мене. Хоч не бачу тебе — а ти вже таки, коло мене примощуєшся...

Не раз приходиш під моє віконце подивитися, що діється зо мною. Ти часами приходиш і пелюстками снігу, чи важкими каплями дощу шелестиш по шибках мого віконця. Або студеним вітром просишся у мою затишну кімнату: „пусти, нехай трішки погрію промерзлі і промоклі лапенята..." Як не впустити тоді тебе?..

Часто чую тебе, як ти вкутку нишпориш між моїми книжками або перебираєш шелестиш, між ручками та олівцями — наче хочеш відвернути мою увагу від усього іншого - давньоминулого і скерувати мої думки туди, де наче діяманти — спогади, розсипані по сторінках порохом присипаних книжок, де із темряви припорошених пилом часу і забуття — читаєш про ясні сонячні дні...

Не раз, коли похилений над книжкою сиджу, ти тоді вовчиком кругляєш навколо мого віконця — не маєш відваги зайти у хату. Так наче м хотіла звернути на себе увагу, б'єш об шибки моєї затишної кімнати грубими каплями дощу, ніби запрошуючись у гості — бо там надворі холод — мряка і дощ... Перемерзла, бідна — погрітися хочеш. Хоч на хвилинку впусти!.. Я відрухово звертаю свої очі, туди до тебе і ти приходиш до мене і тоді вже довго і до пізна, разом проводимо час... Тоді з темряви моїх думок, наче на екрані, виводиш хвилини давньоминулого — може призабутих ясних днів спогадів.. Блукаємо тоді, йдемо разом, держачись за руки, по непрохідних зворах. Відшукуємо і находимо давньопризабуті протоптані плаї -стежки, де зелені полонини, гомінкі потоки і вічно дрімучі і непроглядні нетрі карпатських лісів і зворів, які своїм шумом наповняють гірську тишину...

Тут на хвилину зупинімося, бо чуємо голоси, наче ангельські хори... Ні це плач сопілки, що лунає по схилах гір і доповнюють його голоси дзвіночків, підстрибуючих на полонині овечок, а далі голос трембіти, що тужно по безкраїх просторах Верховини гомонить... Тут наче Божий рай на землі — далеко від гомону міста й усього зла — далеко від людей... Тоді хочеться так приклякнути на коліна і очі піднести догори — туди, де так добре, де нема турбот, ні печалі, туди, де є Бог!..

**

Раз була в мене жовта пташка по її від'їзді, комусь одна добра бабуся — але ця пташка по її ів'д'їзді, комусь замовкла і не хотіла вже більше співати... Може затужила за бабусею, а може вона теж, як ця кохана „Мамина пташка Пирка", що по втраті своєї пані, замовкла назавжди... Може,...

... Однієї ночі збудив мене дуже сильний біль голови, але такий, що встати не годен. Але це вже був час, що мені треба було до праці іти. Але я не всилі піднести голову, так страшенно болить, наче розсаджує, наче розірватися хоче... Мушу, встати і пташину нагодувати, дати свіжого зерна і води. Вона не розуміє, що я хворий... Відкрив дверцята її хатки — нехай політає собі по хаті, бо може я вже більше не піднесуся... Поклався і вкрив очі холодним рушником, щоб трохи приглушити біль. Ні, до праці таки вже не піду — не зможу...

Коли так лежав, почув наче хтось у мою кімнату ввійшов. Пізнав я тебе, це була ти... Невідступна, самот о моя... Прийшла — може погти хотіла... Тоді ти сказала, не проганяй мене! я така як і ти — хвора... Мене всюди проганяють — тут у тебе мені найкраще, я найвірніший твій друг! Ти знаєш мене, як ніхто інший на світі! Ти мусиш на завжди залишитись зі мною, бо так треба! Кого ж я тоді матиму — ти відповіла...

Минають хвилини і я чую, як щось пробує тягнути за рушник... Поволі підношу руку, що це таке?.. Дотулюсь, та це моя пташка! Вона завжди боялась мене, коли наближався до неї, а тепер вона, ця люба пташка, сама сіла на рушник і дзьобиком клює його. Маленька прийшла потішити мене. Який вдячний я тобі, моя люба пташино! Я відчув тоді, таке велике відпруження і зменшення мого болю! Лежав так з моїми думками, з примруженими очима... але серед тиші почув, як моя пташка виводить якусь чудову мелодію. Думав, що моя пташка, вже на завжди замовкла - заніміла і ніко л и співати не буде! А це мале створіння виявило мені стільки відчуття, наче зрозуміло мій біль і мою безпомічність... Що з моєю пташкою сталося, що вона почала співати? Цього я ніяк не міг зрозуміти! За ніякі скарби світу, я тебе пташино нікому не віддам!

Від цього часу моя пташка прегарно співає. Завжди, коли відкриваю двері, повертаючи з праці — моя пташка тішиться мною, літає навколо мене, над головою, тішиться, наче та дитина, зустрічаючи знову по довшій розлуці свою матір...

**

І знову так тихо і незамітно минають дні за днями і тижні минають... Чому в мене часами живіше заб'ється серце, коли із темряви думок відгребую таке гарне давньоминуле — може трохи призабуте?..

Ти жалієшся, моя Самото, що тебе всюди проганяють, особливо там, де панує радість — любов... Там ти небажаний гість і тоді, так незамітно, що навіть, і ніхто тебе не запримітить, ти приходиш до мене...

— Ти ніколи не проганяєш мене від себе! — відповіла ти. Мені так добре тут у тебе, як у нікого! Ти мій і я залишусь з тобою назавжди... Кращого і вірнішого друга за мене, на світі не найдеш!

Ти мій — назавжди мій — єдиний...

Богдан Титла

НЕ СТАЛО ЛЮДИНИ

(Пам'яті Антона Малюци)

сл. п. Антін Малюца

Скоро минає доба наших батьків. Відходять з цього світу люди, які були інтеґральною частиною нашої доби і яких немає ким заступити. Зокрема український мистецький світ по цей бік океану зазнав втрати. Втрати більшої, як ми можемо тепер усвідомити. Не стало непересічної людини. Не стало Антона Малюци.

Антін Малюца був рідкісною людиною. Велике коло його духових зацікавлень і велика глибина знання штовхнула його до багатьох ділянок. Перша його роля, як мистецтвознавця і критика, статті якого розкидані по часописах і журналах. Це ті статті, що їх Малюца писав за рахунок свого творчого таланту. Це та мистецька проблематика, яка полонила його душу і майже зовсім позбавила його творчої практики. Принесла йому репутацію, як знавця мистецтва з непересічним і майже енциклопедичним знанням історії мистецтва — зате відсунула зовсім у тінь його малярську особистість, якою він безумовно був, високого культурного рівня і доброго технічного знання.

Як мистецький критик, Малюца не був таким, який давав скору відповідь у питаннях мистецьких вартостей. Скорий акт звеличання або осуду в його поняттю був лише плутаниною. Він сприяв розумінню мистецьких вартостей, які дають не короткотривалу сатисфакцію, а тривалу вартість. Робив це в найбільш толерантний спосіб, який можна було від людини сподіватись. І цей людський елемент в кожній його активності був домінантним.

Друга роля Антона Малюци — це високої якости естет, який ставав на послуги суспільству та дораджував в культурній проблематиці, як, наприклад, служив порадою при влаштовуванні вистав народного мистецтва, народного та історичного одягу, дораджував у малярських виставках тощо.

В існуванні українських культурних осередків та мистецьких організацій Малюца бачив великий сенс. Він щиро прагнув піднесення культурного рівня суспільства та обурювався тенденцією нашого журналістичного середовища, політикантів і снобів, які ставили заграничні голоси критики, як єдиний авторитетний критерій оцінки мистця для української вільної культури, без найменшого старання збагнути таку мистецьку індивідуальність. За честь і привілей уважав Малюца брати участь в культурному процесі виміни естетичних вартостей між мистцями і рідним ґрунтом, хочби і дуже скромним.

Антін Малюца був філософом, роздумуючи над прочитаним та багато пережитим. Але передусім був він унікальною особистістю нашої доби. Його витончена особистість творила неначе унікальну оазу інтелекту й естетичних цінностей в нашому матеріялістичному світі.

У вихованні молодого мистецького покоління Малюца відіграв також першорядну ролю. Він сприяв мистецькому доростові. Батьківське слово на початку самостійного шляху і в іноді тяжких етапах: це знову критичне слово знавця і критика. Малюца з великою увагою слідкував за творчими виявами молодих і давав відчути, що він прислуховується їхній мові та заохочував до справжнього мистецького дерзання.

Антін Малюца гідний уваги також як людина. Самій його природі була притаманна глибока людяність, внутрішня скромність. Не зважаючи на ці великі вартості, що їх посідав Малюца, його життя не було легке. Не просто дається життя талановитим, принциповим у своїх поглядах на мистецтво людям. Не завжди життя їх милує. Та як може бути інакше? Сенс життєвости мистецтва був би позбавлений того глибокого змісту, без якого не можна б було думати про саме поняття краси.

СЛОВО НАД МОГИЛОЮ СЛ. П. АНТОНА МАЛЮЦИ

Жалобна Громадо!

Ховаємо сьогодні в могилу мистця, філософа, мистецтвознавця, педагога, що все своє трудолюбиве життя присвятив мистецтву й мистецтвознавству.

Як мистець, був чутливим на всі найновіші прояви й течії в сучасному малярстві. Не оминув нагоди, щоб постійно бути в контакті з доростаючим поколінням молодих талантів, цікавився їхнім способом думання, уважно слідкував за їх осягами й успіхами і в українському і в американському мистецькому русі. Він був їхнім добрим духом, дорадником і коректором, що впроваджував їх на почесний, хоч нелегкий, шлях мистецьких досягнень.

Дорогий Антоне! Незабутній Приятелю, Друже юних літ! Пам'ятаю Тебе ще з 1926 року, коли Ти з відзначенням склав іспит зрілости в Тернопільській гімназії і став студентом нашої, української Мистецької Школи Олекси Новаківського у Львові, що була в той час колискою і кузнею молодих, творчих талантів, до якої вони так радо горнулися.

Викладачами в цій школі були найкращі науковці, в першу чергу сам творець-фундатор Школи Слуга Божий Митрополит Андрей Шептицький (викладав історію мистецтва). Крім надхненника і керівника Школи Олекси Новаківського, ми слухали викладів Осипа Куриласа, інж. Є. Нагірного, інж. В. Пещанського, д-ра С. Балея, д-ра І. Раковського, поета Миколи Вороного, д-ра Лявтербаха і багатьох інших визначних умів, як українців, так і чужинців.

Наша Мистецька Школа рахувалася тоді п'ятим факультетом Українського Таємного Університету у Львові, а її слухачами були теж студенти з інших факультетів цього університету, між якими були пізніший видатний український поет Богдан Ігор Антонич, мистецтвознавці д-р М. Драґан, д-р І. Старчук, проф. О. Верганоська та багато інших.

І коли ми старші, як Л. Перфецький, З. Зарицька, Мазур, Смольський, Коверко, Гаврилюк, Гавзнер, Кромпецівна - Морачевська, О. Баб'як, Лукіянович, С. Гординський, О. Плешкан, Павлось, Дядинюк готовились до поглиблення наших студій за границею, тоді, в той час, в 1926-му році, Ти з Твоїми молодшими за нас друзями, як покійний уже Степан Луцик, Роман Чорній, Л. Папара, Б. Бобинський, Дунаєвський, Гебус-Баранецька, Е. Козак й інші, прийшли нам на зміну і понесли далі священий вогонь рідного мистецтва, поглибили творче життя розцвілого молодняку ідейної й талановитої молоді.

Добре пам'ятаю Тебе, Дорогий Друже, вже і поза Батьківщиною, в Німеччині, в таборах, коли в найважчі часи ми з Тобою не кидали палітри з рук, у воєнних і повоєнних тривогах мріяли і вірили в краще завтра.

Сл. п. Антін Малюца (сидить, з правого боку) в колі мистців дискутантів під час малярської виставки в ЛМКлюбі в Ню Йорку

Ще пригадую Тебе, Дорогий Антоне, в хорі „Сурма" під мистецьким керівництвом теж уже покійного О. Плешкевича та композитора Богдана Пюрка, за адмініструванням Твого, до кінця Тобі вірного приятеля д-ра Бориса Ржепецького.

По капітуляції Німеччини наш хор був заанґажований американською армією виступати з концертами по всіх військових частинах по цілій Баварії, і Ти тут не відмовив своєї участи в ширенні живої правди про Україну між чужинцями, за допомогою невмирущої української пісні.

Пригадую й те, як я Тебе заохочував і врешті таки намовив переїхати з Реґенсбурґу до Мюнхену, щоб Ти там мав змогу завершити свої університетські студії філософії мистецтва і стати кваліфікованим знавцем і вихованцем наших молодих адептів мистецтва, і Ти чесно й віддано виконував до кінця життя ці обов'язки. Як добрий огородник, що вирощує найкращі квіти, так і Ти, Дорогий Антоне, присвячував себе всеціло доростаючій, студіюючій мистецтво молоді, віддавав їй свою мудрість і знання.

А тепер відходиш від нас і від них, залишаючи по собі незаступиму прогалину, порожнє місце.

Залишаєш у глибокому смутку нас — старих Твоїх друзів, з-поміж яких небагато вже залишилося в живих. Покидаєш осиротілу дорогу свою Дружину, Братів, Дочок і дальшу Родину.

Покидаєш цей білий світ, з його прекрасними, незмальованими ще красвидами, і переходиш у Вічність, залишаючи по собі жаль великий і добру, світлу пам'ять так тут, на чужині, як і в дорогій нашій Батьківщині, яка ще колись заговорить про Твої писані і мальовані твори, згадає, як добра мати Твоє чесне ім'я.

Вічна і славна Тобі пам'ять!

Михайло Мороз

20 червня 1970 року

Інж. Богдан Попович

ПЕРШИЙ ТВІР МИКОЛИ ГОЛУБЦЯ

Сиджу і пишу задачу. Входить п. Микола — злий, схвильований. Ходить по кімнаті, курить цигарку і, бачу, думає. Зупинився біля вікна й каже:

— Знаєш, вже цілий наклад моїх поезій „Фраґменти" готовий, лежить у друкарні до відбору, а я не маю грошей викупити. Ходив я й до бабки, щоб дала грошів, стара каже, що на щось іншого, то дала б, але на поезії — ні, бо вони нікому не потрібні. Ну й подумай!..

Бачу, що бабка дуже образила Миколу. І пригадую, що завтра повинен бути у Львові батько п. Миколи, а він уже певно дасть гроші.

— Ти не знаєш старого, — каже Микола, — він на все дасть, але на поезії — ні! З чим іще гірше, як з бабкою. — Микола над чимсь хвилину подумав, а потім додав: Якось ми собі порадимо!..

Наступного дня, по обіді, дивлюсь, а Микола скидає з себе добре убрання, витягнув з-під ліжка валізку, виймає з неї старі лахи, вдягнув на себе й чекає. У передпокою зашаруділи кроки — їде батько. Микола вибіг назустріч і чую — вітаються.

— А чи правильно приходить інструктор математики на лекції? — питає батько.

— Я саме тепер на нього чекаю, — каже Микола і увіходять разом до кімнати.

Раптом, старий схопив себе за голову: Миколо! — крикнув. — Та як ти виглядаєш? Чому ти такий обдертий?..

— Трудно, тату! Ми вже давно купували нове вбрання, а воно ж дереться...

— Та як давно? Та я ж пам'ятаю... — І тут старенький призадумався, а Микола преспокійно каже:

— Тату! Вам так здається, а це вже було давно!

— Якщо так, то треба поїхати і купити все що потрібне, бо так бути не може. Найкраще — зараз, бо пізніше я буду зайнятий.

— Та добре, тату. Але ж я тепер чекаю на інструктора...

— Ну, то як зробимо?

— Найкраще, тату, ви лишіть мені гроші, а завтра по лекції поїдемо разом із Душком до міста і усе полагодимо.

Старенький задумався, вийняв сигару-куба, закурив, пошпортав у портфелі, вийняв якийсь більший банкнот, поклав його на стіл і каже:

— Добре! Купіть що треба. Але ти, Миколо, вчися, щоб ти цього року склав матуру. —

Попрощались і старенький вийшов.

Іще старенький не дійшов до рога вулиці св. Лазаря, як Микола став скидати з себе старі лахи й убирати добре убрання. Та й каже:

— Збирайся! Ідемо! Вже їдемо.

— Та куди? — питаю.

— До друкарні НТШ викупити поезії!..

Сходимо на долину, беремо трамвай і, — вже під друкарнею.

— А тепер, то побіжи до фіякра, бо воно, знаєш тягар, нести не будемо.

Пропозиція — побігти по фіякр, мені дуже сподобалася. Я забіг далеко, аж на вулицю Личаківську, щоб, потім, довше їхати. Сів на фіякра й вертаюся. В брамі друкарні стоїть Микола над купою паперу — вантажимо і їдемо просто до книгарні Шевченка в ринку. Тут половину накладу ми скинули, а решту веземо додому. По дорозі Микола купує торбу печених каштанів у бойка, їмо, лушпиння розкидаємо поза себе — радість і задоволення. На кватирі Микола роздає кожному по примірнику „Фраґментів" із допискою „Від Автора". Так побачила світ перша збірка поезій Миколи Голубця.

Одної неділі, по полудні, збирається Микола з моїм братом до НТШ на літературну вечірку. Беруть і мене з собою. Заля невеличка, бічна. Приявні самі пані і панове. Дивно мені між ними й аж страшно. Виходить один пан на естраду й увесь час говорить про якихсь художників. Слухаю й нічого не розумію. От, і скінчив він говорити. А тепер поодинокі панове встають і забирають голос. Підноситься якийсь високий чорноволосий і починає говорити про „Фраґменти" п. Миколи: дуже гостро критикує їх. Він певно мусить бути ворог п. Миколі! — думаю і відразу не люблю того пана. Підноситься й п. Микола, говорить, боронить себе, а такий схвильований, аж дрижит та побілів. Закінчили говорити, вертаємось додому. Микола ще схвильований — усі мовчать. Десь вже на Руській вулиці відізвався Микола:

— Знаєш, Оресте, я був такий поденервований, що думав: зімлію й упаду. Але я пригадав собі, що в мене подерті підошви в черевиках і протверезів.

Алла Коссовська

ДАРІЯ ЯРОСЛАВСЬКА І ЇЇ РОМАН-ТРИЛОГІЯ

(„Повінь", частина 1-ша і 2-га, В-во „Добра Книжка", Торонто, рр. 1964-69)

Ім'я Дарії Ярославської добре відоме тим, хто читає і цікавиться українським красним письменством на еміґрації. Аджеж в цьому році письменниця відсвяткувала 30-річний ювілей своєї літературної діяльности.

Двома накладами вийшла, нагороджена на конкурсі, повість „Полин під ногами". Повісті „Поміж берегами", „Її Ню Йорк" та роман „В обіймах Мельпомени" — це той солідний вклад в українську літературу і та практика, яка дозволила письменниці розмахнутися на таке широке полотно, яким є роман — трилогія „Повінь", дві частини якого „На крутій дорозі" і „Острів ДП" і є предметом цього нашого розгляду.

Ще не вийшла друком третя частина трилогії, хоча вона вже готова і називається „Камо грядеши". Але вже ці дві частини, що є перед нами, говорять про те, що авторці пощастило написати цікавий психологічний роман на таку малорозроблену тему, як перебування у т. зв. таборах ДП.

Треба бути добрим психологом, щоб „видумати" (за виразом авторки) цілу ґалерію людських характерів, таких яскравих і різноманітних, які проходять перед читачем „Повені". І хоча авторка застерігається, за американським звичаєм, що її герої „не мають ніякого відношення до людей, які жили й діяли в таборовій добі", мабуть кожен з тих, кому довелося пережити оцю саму „таборову добу", знайде серед її героїв своїх знайомих, якщо не з вигаданого табору Обергайм, то з якогось свого, іншого.

А людська ґалерія, виведена в романі, насправді багатюща! Як у Ноєвім ковчезі є тут і „чисті і нечисті"! Є тут й інтеліґенти, і прості селяни, і вояки Дивізії „Галичина", і американські службовці УНРРА, і навіть чернець о. Ґавота, який волею війни потрапив з-за мовчазних стін єзуїтського монастиря в самісіньку гущу людського мурашника, що зветься табором ДП.

„Уява людини, — пише авторка в своїй передмові. — немов гелікоптер, який до того ж діє набагато справніше за нього. З її допомогою можна не тільки перенестися з місця на місце, не тільки покружляти над простором і приглянутися до чогось, але можна й легко завернути в минуле, загнатися в майбутнє, проникнути в інше, чуже життя, бо для неї немає обмежень часу, немає замків ані кордонів, немає таємниць".

Віддаючи належне фантазії, ми хочемо все ж таки зауважити, що, якщо заглянути в душу кожної людини з пташиного (або гелікоптерного) лету уяви, можна і помилитися, і чогось не доглянути. Очевидно, що авторка вдивлялася в своїх героїв на меншій відстані, та це й озброєна власним досвідом, бо і сама пережила цю саму „таборову добу", що й персонажі в її романі. Тому такі зрозумілі і знайомі нам і чесний, добрий патріот, комендант табору д-р Лев Паньків, який, з ризиком для своєї репутації, допомагає дивізійникам, і два приятелі - дискутанти полковник Жучко і Роман Лебідь, і пліткарка Шимаєва, і доносчик - пролаза Лапчак. З якому таборі їх не було?

Чи не найкраще вдалася письменниці молода пара селян - земляків із Станиславівщини, Ілько і Настка, які змальовані так природньо і щиро, що мимоволі їхня жива поява на сторінках книжки викликає у читача усміх співчуття і розуміння. Ось як описує авторка зовнішність Настки: „Її лице, без одної риски (ліпше було б: без жадної зморшки — А. К.), із трохи піднятим угору носиком і доволі вузькими губами, обрамоване ясною хусткою, нагадувало цуценя, що недавно прозріло, вилізло вже з буди і дуже цікавиться всім, що довкруги нього". Отака вона, ця щира, добра і безпосередня Настка, дитина глухого села, яка навіть кіна ще не бачила в житті. Чужина її більше цікавить ніж тішить, більше цікавить, ніж гнітить, навколо всі свої, українці.

Інша вдача у Ілька. Цей молодий селянин, відірваний від рідної землі, не знаходить собі на чужині спокою. Єдина його надія і любов — це Настка, яка в'яже його з рідним краєм, селом, батьківською землею. Він не уявляє себе без Настки, а Настку без себе. Ось чому він вважає себе правим, вдаривши Настку: „А вдарив, щоб знала, що моя й не робила, чого не слід!" — каже Ілько, цілковито переконаний у своїй правоті. Обидві постаті вийшли правдивими і кольоритними. І сторінки присвячені їм можна вважати за найкращі в книзі. А мова цих двох персонажів, в міру персоніфікована, надає їм яскравої індивідуальности.

Менш яскраво змальована друга пара героїв роману, д-р Ничай і Ірина Наверська. Це люди вищої культури, яка, позбавляючи людей безпосередности, вчить їх уміння ховати свої справжні почуття і володіти ними. І доктор і Наверська — інтеліґенти в кращому розумінні цього слова, любов їхня стримується цілим рядом умовностей, ускладнюється і врешті наштовхується на дуже тяжку перешкоду у вигляді церковної догми. Але їхні взаємини тільки виграють від цієї стриманости, і те, що у Настки з Ільком сприймається як природнє, шокувало б і здавалося б невідповідним у взаєминах між Іриною і доктором Ничаєм. Тут були потрібні інші фарби, м'які акварелі, які і використала авторка, малюючи ці дві, дуже симпатичні постаті.

Цікавою і рідкісною в нашому красному письменстві є постать ченця о. Ґавоти. Це екзальтована натура, глибоко віруюча, здатна на жертву, на самозниження в ім'я ідеї християнства. Але і він не чужий сумнівам і в його душу просочилося почуття, яке він поборює, намагається викинути з себе. Ось як про це пише авторка: „Довкола серця повзла гусениця. М'яка, омазмитна, відразлива. Хотів позбутися тієї відбитки самого себе. Силувався вбити ворога, що його він сам виплекав, вигодував, невідомо як і коли". І ченцеві пощастило: він побачив „чудо", яке привернуло йому рівновагу і віру в себе. Правда, це чудо пояснюється авторкою в цілком реалістичний спосіб. Мати німецького каліки-вояка в маленькій домашній капличці на території табору засвічує несподівано лямпочки перед статуєю Божої Матері в той момент, коли там молиться о. Ґавота. І це раптове світло віруючий монах сприймає як чудо, як відповідь на свої сумніви, на свою молитву. „І для його душі це було чудо". І читач вірить авторці.

Натомість, викликає сумнів постать юної Орести, дочки коменданта. Читач мимоволі питає себе: чи існує ще в наш час на світі така молодь і де вона зросла? Ореста молода, 18-літня дівчина, гімназистка. Але її наївність властива радше вихованці якоїсь закритої монастирської школи дев'ятнадцятого сторіччя, а не дитині, яка зросла на еміґрації, бачила життя на власні очі, відчула його на власній долі. Ну яка сучасна дівчина може перейнятися свідомістю доконаного „гріха", який полягає в тому, що вона, зустрівши припадково молодого чоловіка, зупинилася і поговорила з ним? Але Ореста перейнялася, Ореста відчула себе грішницею, не зважаючи на свій, досить незалежний, характер, і сприйняла це трагічно. Якщо є десь, в цілім світі такі, м'яко висловлюючись, диваки, як директор гімназії з його допотопними правилами, то серед таборової молоді такі дівчата як Ореста неможливі.

І в той же час таке суворе виховання не заважає Оресті нав'язувати листування з кіноакторами з Голлівуду, що, до речі сказати, нікого не дивує і не обурює. Щось тут не в'яжеться!

Можна було б продовжити розгляд персонажів роману „Повінь", їх там багато і всі вони, не позбавлені цікавих рис, але вважаємо, що і того, що сказане, досить, щоб зацікавити читача і примусити його нетерпляче чекати на появу друком третьої частини трилогії.

Спинімося трохи на мові твору. На жаль, мова роману не є бездоганною. Викликають здивування такі речення: „Ілько заїхав колесом у досить широкі сіни". Створюється враження, що Ілько сам вкотився „колесом", тобто перекидаючись з голови на ноги, як це роблять акробати в цирку, і тільки потім ви догадуєтеся, що авторка вживає архаїчної назви велосипеда — колесо. Або таке неоковирне речення: „Не минуло багато днів, коли Настка бігла до Обергайму, хоч заходив вже вечір, сховавши в кишеню торбу". Хто сховав торбу в кишеню? Вечір? — спитає читач. Або: „Грубі колоди дерева мокли в ній (річці) рядочком". На нашу думку, слово „колода" не потребує додатку „дерева", а слово „грубі" ніяк не пасує до слова „рядочок". Замість сказати „не сталося б трагічного випадку", авторка пише: „не було б ніяких трагічних намагань". Або таке: „Люди... мозільно заповнюють грибами горнятка чи коші". Нам не віриться, щоб на збиранні грибів можна було б натерти мозолі!

Таких прикладів можна було б подати більше. І ці невдалі вислови обтяжують мову роману, позбавляючи її легкости і прозорости.

Але, не зважаючи на це, роман „Повінь" безперечно вартісний і цікавий.

КНИЖКА, ЯКА ПАХНЕ БАТЬКІВЩИНОЮ

Щоб не бути надто суб'єктивним, я запитував у деяких заавансованих читачів, тобто таких, які прочитують і поповнюють свої бібліотеки новими українськими виданнями: — „Скажіть, будь ласка, які думки і враження насуваються у вас після прочитання „Терпких пахощів" Лесі Лисак?"..

Усі відповіді можна було б звести до того самого й основного, що Леся Лисак не пересічний письменницький талант. А воно, мабуть, чи не найважливіше признання для авторки оповідань, чи, — може ще краще очеркувавши їх, — літературних нарисів.

Перечитуючи книжку, читач помічає не лише суцільність ідеї усіх нарисів, надрукованих у збірці, але й відчуває, що у всіх тих, які виступають і просовуються перед очі читача, б'ється те саме палке українське серце. В основу своєї творчости авторка вкладає глибоку романтику, а на добавок для вияву її Л. Л. має питомий їй словосклад та стиль.

Вся тематика Лесі Лисак зворушлива і близька кожному з нас: — Батьківщина з її неповторною красою, силою та древньою романтикою, села і міста з їхньою боротьбою за визволення... У творах авторки виступають не якісь легко оформлені і випадкові люди а чітко і талановито зарисовані постаті, байдуже, чи це звичайні рядові люди із нашого рідного побуту, чи персонажі з нового, вже еміграційного життя.

Леся Лисак вміє класти на „тематичне полотно" талановитим белетристичним мазком картини, придаючи їм світла і тіні з легкою відтінню меланхолії. В авторки меланхолійність — це якраз питомий їй „колір", яким вона промовляє до читача і заставляє не тільки тужити, але й переживати те, що в кожного обрамоване вічним ореолом, і чому на ймення — Вітчизна.

Вміє Леся Лисак насамперед розповідати цікаво про свої чисто особисті переживання. — Наприклад в нарисі „Кордон, що його переходиться тільки раз", авторка розповідає про себе так щиро, глибоко і переконливо, що мимохіть уводить читача в той світ, про який кожний з нас знає підсвідомо, але який стає наявним щойно після прочитання її нарису.

Поодинокі описи героїзму хвилюють читача і притягають до себе його уяву от хоч би в новелеті „Агафія — мати борців". Яку ж могутню постать зарисувала авторка в нашій матері - селянці, що жертвує всіх трьох своїх синів і переносить це все мовчки, по-геройськи і без докорів!..

Особливо вдало різьбить авторка постаті українських хліборобів, від яких так і б'є вічним духом його чеснивих і владних предків (Оповідання „Золоті дукачі і пісня").

Тематика Лесі Лисак, чи вона зв'язана з нашим селом і містом, чи тутешнім уже еміґраційним побутом, — це глибоке світовідчування і багатогранна її проглядність: — Однакова майстерність пробивається з нарисів „Великодній ранок", „День перед заходом сонця", „Терпкі пахощі", „Біла романтика", „Весняний етюд", „Лоташ", чи „Осінь". Авторка вміє розповідати про звичайні речі так цікаво, що читач приневолений вертатися ще і ще раз до деяких описів та метафор.

Що з Лесі Лисак глибокий психолог, це виявляється наглядно з таких нарисів, як „Коли цвіли черемхи", „Вчителька Марія", „Перемога над смертю", „Без пісні не можна жити", „Золотий горішок", або в „В дорозі до матері".

Та найсильніше промовляють до читача нариси, які мають у собі, назвімо це, „воєцько-сентиментальну" тематику. Може саме тому, що автор цих рядків колись сам чимало бойових моментів, пов'язаних з нашим минулим, мусить він признати, що такі нариси Лесі Лисак, як „Лицарі Червоної Калини", „Листопадове", „За Україну", „Вояцька сльоза", „Салют рідному війську", чи „Агафія — мати борців" — це твори, що залишаються глибоко вчеканені у пам'ять кожного, хто читав ті зворушливі рядки, які писала жінка: Ніжна тендітна русявка — крицевим пером...

Віньєту до „Терпких пахощів", а також вступні заставки — ілюстрації виконав талановитий молодий графік Богдан Титла. Всі вони незвичайно щиро пов'язані з тематикою поодиноких оповідань - нарисів, але на майбутнє слід йому уникати в заставках силуетів людей, які в нього виходять багато слабші, як така вдячна його жанрові, типічно українська орнаментика.

Появу книжки „Терпкі пахощі" треба щиро вітати. Це оригінальний і цінний вклад у нашу літературу і повинен бути в кожній бібліотеці тих батьків, які мають доростаючу молодь. З тієї книжки вона пізнає, якою чудовою являється Наша Батьківщина і її „солов'їна мова"...

На окремому вечорі, який відбувся в Літературно-Мистецькому Клюбі в Ню Йорку з нагоди появи у Видавництві „Свободи" першої книжки Лесі Лисак ще в лютому 1970, авторка відчитала була свої нові, ще недруковані твори з днів „дерзання і мрій" в Україні та й із теперішнього вже перебування в Америці. Ці твори мають увійти згодом до запланованих авторкою чергових двох збірок, над якими вона тепер працює, — „Замок при вулиці Мейн" і „Дорога додому".

Чекаємо нетерпляче. Її постійні читачі і вона, — наша література.

Я. Курдидик

ПИСЬМЕННИКИ - ГУМОРИСТИ З НЮ ЙОРКУ

Філядельфія. — Два відомі автори, Микола Понеділок, лавреат Франківської нагороди, та Іван Керницький, виступлять на Андріївському Вечорі Союзу Українок Америки у Філядельфії, разом з актором Я. Пінотом-Рудакевичем та іншими виконавцями Андріївської програми. Вечір відбудеться заходами 10 Відділу СУА 13-го грудня в кафетерії при школі св. Николая.

М. ЧИЖ

РЕЧИТАТИВИ

з а с п і в

Не було ще досі видно, ані знати
сірих скель, що наче велетні-вовки
бовванíють в лісі серед чорних пнів.
Ніччю хтось порвав беріз тендітне плаття,
ясеням позмітував чубів вершки,
мряками поникле віття напоїв.

м о т и в ж а л ю

А де ж ділась тая „риза золотая"
по гаях кленових і в діброві,
що на парчі багрянцями шита
— що на міді дукачами бита
— що медів краплинами гаптована
— в кіноваровий атлас лямована? . . .

в а р і я н т и

Чи в пожежі вересня спалившись,
у намиста налилась янтаром?

Чи в вині весільному втопившись,
у крові розжевріла пожаром?

Чи вотивом храмовим в дарунку
рубіновою короною взялась?

Чи в надхненного ченця малюнку
запрестольною іконою знялась?

м о т и в и н а д і ї

Може десь — клейнодом чистої любови —
між скарби у глиб захована,
тихо снить нове народження весни?

Може ізбережена повік — в поета слові
викохана, серцем зачаклована —
як символ нерукотворної краси? . . .

Лорентиди — листопад 1970

КРИНИЦЯ ДЛЯ СПРАГЛИХ

Ein Brunnen fuer Durstige und Andere Ukrainische Erzaelungen, Horst Erdman Verlag, Stuutgart, 1970; 412 ст. Переклад д-р Анни-Галі Горбач.

Читаючи заголовок цієї збірки українських оповідань пригадуємо собі слова Ісуса Христа, звернені до самарянки при криниці: „кожен, хто п'є воду, знову захоче пити. Той же, хто нап'ється води, яку дам йому Я, не матиме спраги навіки". І авторка збірки неначе хоче відкрити чужинцям криницю ідей та мистецьких форм українського письменства, щоб дати тим читачам змогу пізнати, бодай частину плодів українського духа. Шкода тільки, що перекладачка попала під свого роду цензуру (не всі вибрані оповідання є літературно першоякісними), яка дещо скаламутила джерело. Одначе цілість антології оповідань українських письменників справляє зовсім добре враження.

З-поміж оповідань від Винниченка аж до шестидесятників пальма першенства в зображенні духової культури українського народу належиться оповіданню Олександра Довженка „Зачарована Десна", яке, за словами Юрія Лавріненка, мов Гімалаї піднялося над голим, випаленим соцреалізмом степом української літератури в УССР. Довженко малює життя прекрасно, але й життя повне розпуки, яке не раз проходить з українським сміхом крізь сльози (в часі поводі священик пливе човном поміж хатами і так святить паски, які люди держать на стріхах). З цього твору віє неповторною своєрідністю, мистецьким баченням світу і життя, багатством емоцій та почувань і думок. Цей один твір чи не найкраще в цілій збірці характеризує українців. Напившися з цієї Десни води, читач чужинець напевно захоче багато більше таких образів з нашої літератури.

В цьому збірнику маємо оповідання кількох з найбільш відомих, кращих наших новіших письменників: Винниченка, Яновського, Хвильового, Підмогильного, Гончара, Тютюнника, Симоненка, Шевчука, Ліни Костенко та інших.

Збірку оповідань попереджує короткий огляд історії українського письменства від найдавніших часів. З деякими думками А.-Г. Горбач годі погодитись. Авторка подекуди надто легко ділиться нашим київським літературним періодом із нашими північними та зі східніми сусідами. Не годимося також з означенням книжної мови на Україні з доби перед Котляревським як старослов'янської мови. Це мова переважно староукраїнська, а в деяких творах писаних тодішньою розговірною мовою (вона виразно виступає в усній словесності, а саме в народних думах, історичних та обрядових піснях, а далі в різдвяних та великодніх віршах, в інтермедіях частинно в творах Сковороди). Це жива українська мова.

В мистецькому перекладі оповідань авторка не раз влучно робить деякі пропуски, які не мають від'ємного впливу на вартість твору, тільки навпаки. Мова перекладу багата: безліч рідкісних висловів, якими перекладач вміло послуговується для відтворення та передання картини мистецьких засобів письменників. Крім перекладів оповідань і вступу перекладач дає також сильветки всіх письменників, авторів оповідань у збірнику. Вона також долучує словник-пояснення імен деяких історичних осіб, місцевостей, народних обрядів, звичаїв тощо.

Ця збірка, яка включає 23 оповідання, є мабуть найбільшою антологією українських оповідань в німецькій мові. Вона заслуговує так на увагу щодо змісту, як і мистецької форми перекладених творів. Д-р Анна-Галя Горбач з подиву гідним запалом від кільканадцяти років присвячує свій час і свою творчість перекладам українських творів на німецьку мову. Перед кількома роками появилась була збірка оповідань „Синій листопад", та вийшов друком ще ряд книжок з перекладами українських творів для молоді й дорослих. За таку велику й тяжку працю справді належиться перекладачці глибокий подив і пошана.

Т. З.

НАПИСАЛИ ОПЕРУ „10 ДНІВ, ЯКІ ПОТРЯСЛИ СВІТ"

Так називається нова „українська" опера, яку написав до лібретта В. Дубровського харківський композитор Марк Камінський. „10 днів, які потрясли світ" створена на основі книжки комуніста Джона Ріда. Опера довга, на 10 картин, без сюжетного зв'язку, з постійним показуванням „образу героїчного вождя В. Леніна", який і розпочинає той утвір довгою арією на тлі хору про комунізм. В ході опери Ленін виголошує речитативом цілий свій текст — „Лист членам Центрального Комітету від 24.10.1917 року". Вперше цей твір був показаний на оперовій сцені 30 жовтня в Донецьку. Дієві постаті: Ленін, Луначарський, Подвойський, Антонов-Овсєєнко, Горбунов, хоч їх не названо по імені, члени ЦК комуністичної партії большевиків — без прізвища Сталіна, Робітниця, Комісар, міністер-голова, Фракціонери та ін. Картини-дії мають такі назви: „І. Пролог, Сталось, Кінець війні!, Невтримно вперед! Вороги! Червоний Петроград, Заколот у Смольному, Червоний похорон, Безсонна ніч Іліча, 10 Революція триває". Київська преса називає цей утвір „новою українською оперою".

Мистець-маляр і скульптор Ярослав Паладій у Ню Йорку розпочав працю над великого розміру горорізьбою-рельєфом під назвою „Випад". Тут репродукований його попередній шкіц-малюнок до цієї різьби. Ярослав Паладій, родом з Буковини, вищу освіту здобув у Румунії, мав виставки у Букарешті, Зальцбурґу і в Ню Йорку.

НОВІ КНИЖКИ

ПОЕЗІЯ

Василь Голобородько. ЛЕТЮЧЕ ВІКОНЦЕ. Передмова Петра Голубенка. Документи IV. Перша Українська Друкарня у Франції — Українське Видавництво Смолоскип ім. В. Симоненка. (Париж — Балтімор), 1970. Форм. 205×127 мм. 233+5 нп. стор. +4 окремі сторінки детального змісту. (Бібліотека „Смолоскипа" ч. 7. Окладинка роботи Д. Тугана).

Ivan Franko. POESIES CHOISIES. Traduites de l' ukrainien par A. Swirko. Bruxelles, 1970. Form. 223 x 148 mm. 79 + пр. pp.

Павло Тичина. ЗОЛОТИЙ Гомін. Поезії. (Збірка збірок). Стейт Коледж, Па., 1967 Опр. Форм. 235 X 160мм. 93 + 3 нп. стор. (Вид-во „Життя і Школа". Серія „Шкільна Бібліотека". Видавець Василь Луців. Фотопередрук із львівського видання 1922 р.).

ОЛЕКСА ГАЙ-ГОЛОВКО. Поетичні твори в трьох томах. Том перший (1933-1947). (В-во) Нові Дні. Торонто, 1970. Форм.: 190 × 130 мм. XXXI + 1 нп. + 137 + 1 нп. стор. Вступна стаття д-ра Ю. Мулика-Луцика. Обкладинка Л. Молодожаніна).

Пабльо Неруда. ВЕРХІВ'Я МАЧУ ПІЧУ. Переклад з еспанської: Віра Вовк. Редакція: Вольфрам Бургардт. Графіка: Слава Геруляк. Видавництво „Сучасність", 1970. Форм.: 185 X 130 мм. 63 + 1 нп.

Зоя Когут. КУЛЬТУРНІ АРАВЕСКИ. Поезія і проза. Українське Видавництво „Просвіта". Мельборн, 1969. Форм.: 205 X 135 мм. 122 стор. + портрет Авторки. (Слово про автора й обкладинка — Едварда Козака).

Ігор Шанковський. КОРОТКЕ ЛІТО. Поезії. Накладом Української Книгарні в Едмонтоні. 1970. Опр. Формат: 210 X 150 мм. 114 стор. (Замість передмови: Ростислав Єндик. Обгортка книжки роботи мистця Петра Андрусева).

Ганна Черінь. ТРАВНЕВІ МРІЇ. Поезії, Чікаго, 1970. Форм.: 217 X 153 мм. 144 стор. (Обкладинку малював Микола Кавка).

Анатоль Галан. ХАМ (Віршована повість). Видавництво Юліяна Середяка. Буенос Айрес, Арґентина, 1970. Форм.: 185 X 140 мм. 109 + 3 нп. стор. (Обкладинка й ілюстрації роботи мистця Семена Калини).

Ів. Кмета-Ічнянський. КРИЛА НАД МОРЕМ... Об'єднання Українських Письменників „Слово". Філядельфія, 1970. Опр. Форм.: 210 X 145 мм. 111 + 1 нп. стор. (Обкладинка роботи мистця Василя Дорошенка).

Р. Володимир. ПРАПОРИ ДУМКИ. Видавництво „Світання". Гейс — Чікаго, 1970. Форм.: 212 X 142 мм. 30 + 2 нп. стор. (Обкладинка роботи Джеймса С. МекҐіннесса.)

Р. Володимир. ВИСОЧІИ, ЖИТТЯ! Видавництво "Poriginal Works". Мюнхен — Чікаґо, 1970. Форм. 215 x 140 мм. (Обкладинка роботи Джеймса С. МекҐіннесса).

Михайло Лавренко. ПЕРША КОПА. Поезії. Збірка перша. Видавництво „Рідний Край". Новий Йорк, 1970. Формат: 215 X 157 мм. 98 + 2 нп (Обкладинка й оздоба книги належить Авторові.)

Михайло Лавренко. БРАМА ЗОЛОТА. Поезії. Збірка друга. Видавництво „Рідний Край". Новий Йорк, 1970. Формат: 215 X 155 мм. 99 + 5 нп. стор (На 2-ій сторінці видання сказано, що „обкладинка й оздоба книги належить Авторові".

ПРОЗА

Марія Остромира. НАД БИСТРИМ ЧЕРЕМОШЕМ. Повість. Видавництво Юліяна Середяка. Буенос-Айрес, Арґентина, 1967. Форм.: 205 X 145 мм. Стор. 300 + 4 нп. (Обкладинка роботи В. Каплуна).

Марія Остромира. У ДОСВІТНЮ ГОДИНУ. Повість. Видавництво Юліяна Середяка. Буенос Айрес, Арґентина, 1969. Форм.: 230 X 160 мм. 263 + 1 нп. стор. (Обкладинка у виконанні Володимира Каплуна).

Зосим Дончук. В ПОШУКАХ ЩАСТЯ. Роман. Видавництво — Власна Хата. Накладом автора. Філядельфія, 1970. Опр. Форм.: 210 X 145 мм. 374 стор. + нп. (Обкладинка мистця Оксани Войтюк).

Дені Дідро. ЖАК ФАТАЛІСТ І ЙОГО ПАН. Повний текст у перекладі Івана Кошелівця. Видавництво „Сучасність", 1970. Форм.: 200 X 130 мм. 280 стор. (Із статтею перекладача про Д. Дідро і його твір).

Віталій Волков. ПЕРЕКУСНИЧОК. Частина 1. Оповідання. Частина 2. Статті та фейлетони. Частина 3. Естрада. Філядельфія, 1970. Форм.: 230 X 150 мм. 216 стор. (Обкладинка: Борис Макаренко).

В Лозинський — М. Ценевич. ГАЙДАМАЦЬКИЙ СКАРБ. Історична повість із часів Коліївщини. Друге справлене видання. Бібліотека історичних повістей Ч. 17. Українське Видавництво „Добра Книжка", 189 випуск. Торонто 1970. Форм.: 225 X 150 мм. 74 + 6 нп.

П'ЄСИ

Леонід Полтава. ЛИС МИКИТА. Опера на 5 картин за однойменною поемою Івана Франка. Музика Василя Овчаренка. Лібретто. Видавництво „Америка". Філядельфія, 1970. Форм.: 275 X 210 мм. 45 + 3 нп. стор. (Обкладинка Едварда Козака).

Галина Варварів. ЛІСОВА БАЙКА ТА ІНШІ П'ЄСКИ ДЛЯ ДІТЕЙ. Переказп українських традицій українським дітям. Вашинґтон, 1969. Формат: 280 X 215 мм. 24 нп. стор.

Михайло Лавренко. ПАРХОМОВІ ЛАСОЩІ АБО „БАЧИЛИ ОЧІ, ЩО КУПУВАЛИ — ЇЖТЕ, ХОЧ ПОВИЛАЗЬТЕ". Сміховина на три дії. З гумористичного оповідання Г. Квітки-Основ'яненка. Видавництво „Рідний Край". Новий Йорк, 1970. Опр. Форм.: 220 X 145 мм. 99 + 1 стор.

EIN BRUNNEN FÜR DURSTIGE UND ANDERE UKRAINISCHE ERZÄHLUNGEN. Auswahl und Übersetzung Anna-Halja Horbatsch. Horst Erdmann Verlag, Tübingen und Basel, 1970. Form.: 210 x 130 mm. 411 + 1 np. pp. (Buchreihe Geistige Begegnung des Instituts für Auslandsbeziehungen, Stuttgart. Band XXVII.).

ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВО

Богдан Романенчук. АЗБУКОВНИК: ЕНЦИКЛОПЕДІЯ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ. Т. І. (В-во) „Київ", Філядельфія, 1969. Опр. Форм.: 240 X 160 мм. 472 стор.

Іван Кошелівець. З ВЕЛИКОЇ ХМАРИ... АБО „ІНТЕРНАЦІОНАЛЬНІ ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКИ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ". Відбитка з журнала „Сучасність", ч. 2. (110). Мюнхен, 1970. Форм.: 230 X 153 мм. Стор. 18-30.

Олекса Горбач. СЛОВ'ЯНСЬКІ РУКОПИСИ МАНАСТИРСЬКИХ БІБЛІОТЕК У ПУТНІЙ І ДРАГОМІРНІЙ В РУМУНІЇ. (Відбитка з „Богословії", т. 32. Рим, 1968.). Формат: 240 X 170 мм. 10 стор.

PROCEEDINGS OF THE COMPARATIVE LITERATURE SYMPOSIUM. Vol. 3: FROM SURREALISM TO THE ABSURD, January 29 and 30, 1970. Volodymyr T. Zyla, Editor. Interdepartmental Committee on Comparative Literature. Texas Tech. University. Lubbock, Texas, 1970. Form.: 230 x 150 mm. VI + 192 pp.

Yar Slavutych. MYKHAYLO OREST: A THINKER IN POETRY. Reprinted from Canadian Slavonic Papers — Revue canadienne des Slavistes. Volume XII, No. 2. 1970. Form.: 230 x 150 mm. Pp. 97-107.

МОВОЗНАВСТВО

Проф. д-р Олекса Горбач. ПЕРШИЙ РУКОПИСНИЙ УКРАЇНСЬКО- ЛАТИНСЬКИЙ СЛОВНИК АРСЕНІЯ КОРЕЦЬКОГО - САТАНОВСЬКОГО ТА ЄПИФАНІЯ СЛАВИНЕЦЬКОГО. Видання Українського Католицького Університету ім. св. Климентія Папи. Праці Філософічно-Гуманістичного Факультету. Том III-IV, 1968. Форм.: 240 X 170 мм. 4 нп. + 1 нп. стор.

Олекса Горбач. ГОВІРКИ ТЕРЕВОВЕЛЬЩИНИ. Український Технічно-Господарський Інститут. Наукові Записки, ч. XIX. Мюнхен, 1969. Формат: 245 X 170 мм. Стор. 147-182 (Відбитка з „Наукових Записок" УТГІ т. XIX за 1969).

Олекса Горбач. ЛЕКСИКА ГОВІРКИ БАЧВАНСЬКО-СРІМСЬКИХ УКРАЇНЦІВ. Відбиток з Наукового Збірника Музею Української Культури, Но. 4, Кн. 1. Пряшів. 1969. Форм.: 233 X 165 мм. Стор. 309-349.

Olexa Horbatsch. RUMÄNISCHE LEHNWÖRTER IN DER UKRAINISCHEN MUNDART NORDDOBROGEAS. Sonderdruck aus "Beiträge zur Südost Europa-Forschung" anlässlich des II. Internationalen Balkanologen kongresses in Athen. 7. V. — 13. V. 1970. Dr. Dr. Rudolf Trofenik, München, 1970. Form. 174 x 160 mm. pp. 69-82.

ІСТОРІЯ

A HISTORY OF UKRAINE by Michel Hrushevsky. Edited by O. J. Frederiksen. Preface by George Vernadsky. Published for the Ukrainian National Association. Archon Books. (Hamden, Conn.), 1970. Form. 235 x 155 mm. XX + 629 + np. pp. mm. + 4 maps. (Офсетовий передрук з видання 1941 року, що появилося у В-ві Єйлського Університету).

Микола Аркас. ІСТОРІЯ ПІВНІЧНОЇ ЧОРНОМОРЩИНИ. Том І. Від найдавніших часів до початків формування Київської Держави. Накладом Дослідного Інституту Студіюм, Інк. і Видавництва „Гомін України". Торонто, 1969. Опр. Формат: 255 X 180 мм. 348 + 2 нп. (Бібліотека Видавництва „Гомін України", ч. 37. Передмова Євгена Маланюка).

Проф. Д-р Іван Рибчин. ДИНАМІКА УКРАЇНСЬКОГО КОЗАЦТВА. Український Технічно-Господарський Інститут. Серія: Монографії ч. 6. Мюнхен, 1970. Формат: 240 X 165 мм. 112 стор.

Анна Галя Горбач. ТИМІШ ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ В РУМУНСЬКІЙ ІСТОРІОГРАФІЇ ТА ЛІТЕРАТУРІ. Український Технічно-Господарський Інститут. Наукові Записки ч. XIX. Мюнхен, 1969. Форм.: 245 X 175 мм. стор. 130-145. (Відбитка з „Наукових Записок" УТГІ т. XIX за 1969).

Theophil Hornykiewicz. EREIGNISSE IN DER UKRAINE 1914-1922 — DEREN BEDEUTUNG UND HISTORISCHE HINTERGRUNDE. Von... Band IV. Publikationen des W. K. Lypynsky Ost-Europäischen Forshungs-Instituts. mm. Serie I-IV. Band IV. Philadelphia, 1970. Format: 245 x 175 mm. XLVIII + 421 + 1 np. pp.

Solomon I. Goldelman. JEWISH NATIONAL AUTONOMY IN UKRAINE 1917-1920. Translated from Ukrainian by Michael Luchkovich. Ukrainian Research and Information Institute. Chicago, 1968. Size: 237 x 164 mm. 131 + 1 np.

Петро Мірчук. УКРАЇНСЬКА ДЕРЖАВНІСТЬ, 1917-1922. Філядельфія, 1967. Опр. Форм.: 187 X 145 мм. 400 стор.

Матвій Стахів. ТРЕТЯ СОВЄТСЬКА РЕСПУБЛІКА В УКРАЇНІ. Нариси з історії третьої воєнної інвазії Совєтської Росії в Україну і розвитку окупаційної системи в часі: листопада 1919 • листопад 1924. Наукове Товариство ім. Шевченка. Бібліотека Українознавства, том 26. Ню-Йорк. 1968. Форм.: 215 X 155 мм. 244 стор. (Видавець Український Конґресовий Комітет Америки).

Петро Мірчук. НАРИС ІСТОРІЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИХ НАЦІОНАЛІСТІВ. Перший том: 1920-1939. За редакцією Степана Ленкавського. Українське Видавництво. Мюнхен — Лондон — Ню-Йорк, 1968. Опр. Форм.: 240 X 170 мм. 639 + 1 нп. Стор. (Редакційна Колеґія: Степан Ленкавський, Данило Чайківський, — Дмитро Штикало. Мовний редактор: П. Кізко. Графічне оформлення: Мирон Левицький).

УКРАЇНСЬКА ІНТЕЛІГЕНЦІЯ ПІД СУДОМ КГБ. Матеріяли з процесів В. Чорновола, М. Масютка, М. Озерного та ін. „Сучасність", (Мюнхен — Ню Йорк), 1970. Формат: 195 X 130 мм. 248 + 4 нп. Стор. (Обкладинка Якова Гніздовського).

ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОЇ МІЩАНСЬКОЇ ЧИТАЛЬНІ В СНЯТИНІ, 1881-1931. Написали: о. Йосиф Проць, Николай Дутчак та Семен Зінкевич. Друге незмінене видання. Бібліотека Видавництва „Снятин" число. 1. Дітройт, 1970. Форм.: 215 X 138. 2 нп. + VIII + 55 + 5 нп.

СПОГАДИ

Євген Онацький. ПО ПОХИЛІЙ ПЛОЩІ. Записки журналіста і дипломата. Частина II. Видавництво „Дніпрова Хвиля", Мюнхен, 1969. Форм.: 230 X 155 мм. 262 стор. (Сторінки цієї книжки від 5-196 були надруковані в журналі „Сучасність").

Ірена Книш. ВІЧ-НА-ВІЧ ІЗ УКРАЇНОЮ. Горстка радянських вражень. Накладом авторки. Вінніпеґ, 1970. Форм.: 220 X 145 мм. 126 + 2 нп. стор.

Олекса Воропай. В ДОРОЗІ НА ЗАХІД. Щоденник утікача. Українська Видавнича Спілка. Лондон, 1970. Опр. Форм.: 238 X 170 мм. 281 + 1 нп. стор. (Відбитка-передрук і журналу „Визвольний Шлях".)

Михайло Шарик. З ВІДДАЛІ 50 ЛІТ. Боротьба за наше обличчя і волю українського народу. Книга перша. Накладом Українського Видавництва „Пробоєм". Торонто, 1969. Опр. Форм.: 235 X 160 мм. 432 стор. (Під редакцією д-ра Степана Росохи. Бібліотека „Пробоєм" ч. 8. Друковано частинами в „Вільному Слові" 1967-69. Проєкт обкладинки — Наталка Росоха).

Василь Бородач. СТЕЖКАМИ РІДНОЇ ЗЕМЛІ. Брендфорд, Онтаріо, Канада, 1970. Опр. Формат: 210 X 140 мм. 183 + 1 нп. стор. (Обкладинка роботи артиста Богдана Стебельського).

Д-р Г. Дмитрів. В БОРОТЬБІ ЗА ПРАВДУ. Друга частина лікарських споминів. Власним накладом. (Рочестер), 1970. Форм.: 203 X 137 мм. 268 стор.

Володимир Возьний. ШЛЯХАМИ МИНУЛОГО. Розповіді, перекази та леґенди. В-во Шлях. Ню Йорк, 1970. Форм.: 180 X 140 мм. 160 стор.

БІОГРАФІЇ

Володимир Кубійович. МЕНІ 70. Наукове Товариство ім. Шевченка. Париж — Мюнхен, 1970. Форм.: 210 X 150 мм. 134 + 2 нп. стор. + портрет. (Обкладинка Любослава Гуцалюка).

Михайло Ждан. МИКОЛА ЧУБАТИЙ. (З нагоди 80-ліття). Українське Історичне Товариство. Серія: Українські вчені, ч. 2. Мюнхен — Ньюйорк, 1970. Форм.: 240 X 170 мм. 23 + 1 нп. (Відбитка із журн. „Український Історик". ч. 4 (24), 1969, чого у виданні не зазначено).

ЗБІРНИК ПРАЦЬ НА ПОШАНУ ПРОФ. Д-РА КИСІЛЕВСЬКОГО. Наукове Товариство ім. Шевченка в ЗДА. Ч. 36 Ню Йорк, 1970. Форм.: 230 X 150 мм. 32 стор. (Редактор проф. д-р В. Стецюк і його ж передмова).

PROFESSOR ROMAN SMAL - STOCKI AND HIS CONTRIBUTIONS TO THE UKRAINIAN NATION. Collected Papers. Walter Dushnyck, Editor. Shevchenko Scientific Society. Ukrainian Studies. Vol. 17. (English Section, Vol. 8). Published by the Shevchenko Scientific Society, Inc. New York — Toronto, 1970. Size: 240 x 155 mm. 67 + 1 np. pp. (Reprinted form "The Ukrainian Quarterly", Vol. XXV, No. 3. Autumn, 1969).

Маркіян Мелешкевич. В СЯЙВІ ЖИТТЄВОЇ РАЙДУГИ... (Короткий погляд на життя о. Николая Вояковського). Видавництво Ярослава Ліщинського. Скенектеді, Н. Й., 1970. Форм.: 230 X 150 мм. 2 нп. + 20 + 10 нп. стор.

БІБЛІОГРАФІЯ

В. Ігнатієнко. БІБЛІОГРАФІЯ УКРАЇНСЬКОЇ ПРЕСИ 1816-1916. Стейт Коледж, Па.. 1968. Опр. Форм.: 225 X 144 мм. 285 + 11 нп. (Вид-во „Українська Нова Книга". Видавець Василь О. Луців. Серія „Бібліографія і Бібліотекознавство").

Д-р Олександер Фединський. БІБЛІОГРАФІЧНИЙ ПОКАЖЧИК УКРАЇНСЬКОЇ ПРЕСИ ПОЗА МЕЖАМИ УКРАЇНИ. Річник III/IV — за 1968/69 роки. Український Музей-Архів у Клівленді, Інк. ч 13. Клівленд, Огайо, 1970 Форм.: 230 X 155 мм. 64 стор

ПОЛІТИКА І ПУБЛІЦИСТИКА

Grey Hodnett and Peter J. Potichnyj. THE UKRAINE AND THE CZECHOSLOVAK CRISIS. Occasional Paper No. 6. Department of Political Science Research School of Social Sciences Australian National University. Canberra, 1970. Form. 245 x 170 mm. VI + 154 pp.

Євген Сверстюк. СОБОР У РИШТОВАННІ. Передмова Марка Антоновича. Документи III. Перша Українська Друкарня у Франції — Українське Видавництво Смолоскип ім. В. Симоненка. (Париж — Балтімор), 1970. Форм.: 210 X 137 мм. 173 стор. (Бібліотека „Смолоскипа" ч. 6. Обкладинка роботи мистця Темістокля Вірсти).

Анатоль Камінський. ЗА СУЧАСНУ КОНЦЕПЦІЮ УКРАЇНСЬКОЇ РЕВОЛЮЦІЇ. Передмова Мирослава Прокопа. Суспільно-Політична Бібліотека, ч.: (25). (В-во) Сучасність. (Ню Йорк — Мюнхен), 1970. Формат: 195 X 130 мм. 133 + 3 нп. стор.

ДЕКЛЯРАЦІЯ ЗАКОРДОННОГО ПРЕДСТАВНИЦТВА УГВР ПРО СТАНОВИЩЕ УКРАЇНСЬКОЇ СПРАВИ НА ПОЧАТКУ 1970-ИХ РОКІВ, (Мюнхен, 1970). Форм.: 228 X 155 мм. 12 стор. (Відбитка із журналу „Сучасність", чого у виданні не зазначено).

Мирослав Прокоп. ЛЕНІН БЕЗ ЗАБОРОЛА. Відбитка з журналу „Сучасність", ч. 12 (108). Мюнхен, 1969. Форм.: 228 X 155 мм. 11 + 1 нп. стор.

LENIN: ORIGINATOR OF COMMUNIST TERROR AND GENOCIDE. Analysis of Lenin's Beliefs and Policies on the 100th Anniversary of His Birth. A Memorandum. Published by Ukrainian Congress Committee of America. April, 1970. New York, N.Y. Size: 280 x 215 mm. 8 pp.

KYIV VERSUS MOSCOW. Political Guideline Of The Organization of Ukrainian Nationalists. Ukrainian Information Service. Munich, 1970. For.: 170 x 105 mm. 69 + 1 np. pp.

VIOLATION OF HUMAN RIGHTS IN UKRAINE. Documents. World Congress of Free Ukrainians. Human Right Commission. Ukrainian Press and Information Service. Winnipeg — New York — London, 1970. Form.: 230 x 153 mm. 67 + 1 np. pp.

Iwan Wowchuk. IN DEFENSE OF HUMANISM. The Case against Myth-Creation in the U.N. Foreword by Nestor Procyk, M.D. Anti-Bolshevik Bloc of Nations. (Buffalo, 1970). Size: 180 x 135 mm. & + 5 np. pp.

'UNESCO': A VEHICLE FOR SOVIET PROPAGANDA? An Editorial. Reprinted from "The Ukrainian Quarterly, vol. XXV, No. 4. Winter, 1969. New York. Size: 230 x 152 mm. & + 1 np. pp.

Д-р Борис Гомзин. МАСОНИ — ТАЙНА ОРГАНІЗАЦІЯ. Третє доповнене видання. Українське Видавництво „Добра Книжка". 190 випуск. Торонто, 1970. Формат: 230 X 155 мм. 30 стор.

ПЕДАГОГІКА

І. В. Коляска. ОСВІТА В РАДЯНСЬКІЙ УКРАЇНІ. Дослідження дискримінації і русифікації. Переклад з англійської мови з доповненням і додатками. (В-во) Peter Martin Associates. Торонто, 1970. Формат: 215 x 140 мм. XVII + 1 нп. + 246 стор.

Nestor Korol. AN OUTLINE OF UNIVERSITY EDUCATION IN THE RUSSIAN EMPIRE. Reprinted from "The Ukrainian Quarterly", Vol. XXV, No. 4, Winter, 1969. New York. Size: 230 x 150 mm. 23 + 1 np. pp.

Universitas Liber Ucrainensis. INDEX LECTIONUM. Semestre aestivum 1970. Monachii, MCMLXX. — Український Вільний Університет. ПРОГРАМА ВИКЛАДІВ У ЛІТНЬОМУ СЕМЕСТРІ 1970. Мюнхен, 1970. Форм. 210 x 150 мм.

Зенон Зелений. ПРАЦЯ УКРАЇНСЬКИХ ПЕДАГОГІВ У КАНАДІ (У 20-РІЧЧЯ ОУПК). Об'єднання Українських Педагогів Канади. (Торонто), 1969. Форм.: 213 X 140 мм. 45 + 3 нп. стор.

ЕКОНОМІКА

КРАЙОВЕ ГОСПОДАРСЬКЕ ТОВАРИСТВО „СІЛЬСЬКИЙ ГОСПОДАР" У ЛЬВОВІ, 1899-1944. Редакційна Колеґія: Павло Дубрівний — редактор, Члени: Макар Каплистий, Михайло Воровський, Василь Дмитренко і Віктор Вакуловський. Українська Вільна Академія Наук у США. Нью-Йорк, 1970. Опр. Формат: 247 X 165 мм. 600 стор. (Видано коштом українських установ і громадянства Америки і Канади).

Григорій Гагарин. ІСТОРІЯ СІЛЬСЬКО - ГОСПОДАРСЬКИХ КУЛЬТУР В УКРАЇНІ. Відбитка з Наукових Записок, т. XII (XV), 1967. Український Технічно - Господарський Інститут. Мюнхен, 1967. Форм.: 240 X 170 мм. Стор. 107-150.

УКРАЇНСЬКА КООПЕРАЦІЯ ДО ДОБРА І КРАСИ. Матеріяли Конференції Кооперативи на „Верховині" 1969-го року. (Чикаґо, 1969). Форм.: 200 X 130 мм. 2 нп. + 62 стор.

Павло Дубрівний. АГРИКУЛЬТУРНЕ Й ЕКОНОМІЧНЕ ВІДРОДЖЕННЯ ЗАХІДНЬО-УКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЕЛЬ МІЖ ДВОМА СВІТОВИМИ ВІЙНАМИ. Відбитка з Наукових Записок т. XVIII. Український Технічно-Господарський Інститут, Мюнхен, 1968/1969. Форм.: 240 X 170 мм. Стор. 69-82.

УКРАЇНЦІ В ДІЯСПОРІ

ПЕРШИЙ СВІТОВИЙ КОНҐРЕС ВІЛЬНИХ УКРАЇНЦІВ. Матеріяли. Видання Світового Конґресу Вільних Українців. Вінніпеґ — Ню Йорк — Лондон, 1969. Формат: 250 X 175 мм. 479 + 1 нп. стор. (Редакційна колеґія: Іван Г. Сирник (голова). Обкладинка Романа Коваля).

ЗВІТ ГОЛОВНОГО УРЯДУ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ за час від 1-го січня 1966 до 31-го грудня 1969 на XXVII звичайну Конвенцію в Клівленді, Огайо в травні 1970. Джерзі Сіті, Н. Дж. 1970. Формат: 288 X 227 мм. 144 стор.

УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ: ПАМ'ЯТКОВА КНИЖКА ДВАДЦЯТЬ СЬОМОЇ КОНВЕНЦІЇ. Клівленд, травень 1970. (Джерзі Сіті, 1970). Форм.: 280 X 215 мм. 84 нп. стор.

ПЛАСТОВИЙ КОНҐРЕС ДРУГИЙ. Звіти й рекомендації. Зредаґувала Колеґія: Атанас Фіґоль, Атанас Мілянич, Лярнса Онишкевич. Накладом Головної Комісії ПКД. Нью Йорк — Торонто, липень 1970. Форм.: 226 X 155 мм. 90 + 6 нп. стор. (Мовний редактор — Ігор М. Гурин, титульна сторінка — Іриней Юрчук, Заставки — Тит Геврик, технічний редактор — Маріян Коць).

ЗВІТ ІЗ ДІЯЛЬНОСТИ СОЮЗУ УКРАЇНЦІВ У ВЕЛИКІЙ БРИТАНІЇ. За час від 1. 1. до 31. 12. 1969. (Лондон, 1970). Форм.: 230 X 163 мм. 74 + 2 нп. стор.

ПРОГРАМОВІ ДОПОВІДІ І РЕЗОЛЮЦІЇ 23-ИХ І 24-ИХ ЗАГАЛЬНИХ ЗБОРІВ СОЮЗУ УКРАЇНЦІВ У ВЕЛИКІЙ БРИТАНІЇ. Лондон, 1969. Форм.: 215 X 140 мм. 37 + 3 нп. стор.

20-ЛІТНІЙ ЮВІЛЕЙ ВІДДІЛУ УКРАЇНСЬКОГО КОНҐРЕСОВОГО КОМІТЕТУ, СПІЛКИ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ, ВІДДІЛУ СОЮЗУ УКРАЇНЦІВ КАТОЛИКІВ „ПРОВИДІННЯ" У ВИЛЛИМАНТИК, КОНН. 1950-1970. (Філядельфія, 1970). Форм.: 235 X 155 мм. 27 + 9 стор.

МИСТЕЦТВО

Святослав Гординський. УКРАЇНСЬКІ ЦЕРКВИ В ПОЛЬЩІ — ЇХ ІСТОРІЯ, АРХІТЕКТУРА І ДОЛЯ. З 71 ілюстрацією. Видання „Богословії" Ч. 39. Рим 1969. Форм.: 240 X 170 мм. 20 стор. + 32 нп. ілюстрацій. (Відбитка з „Богословії", т. XXXII (1969).

Олекса Повстенко. КАТЕДРА СВ. СОФІЇ У КИЄВІ Й ДОЛЯ АРХІТЕКТУРНИХ ПАМ'ЯТОК ВЕЛИКОКНЯЖОЇ ДОБИ УКРАЇНИ. Доповідь, прочитана на Науковій Конференції НТШ 15 грудня 1968 р. в Ню Йорку, присвяченій 930-літтю катедри св. Софії в Києві. Наукове Товариство ім. Шевченка в ЗДА. Доповіді. Но. 34. Ню Йорк, 1969. Форм.: 240 X 155 мм. 28 стор. (Доповнена відбитка із „Свободи", чого у виданні не зазначено).

Об'єднання Мистців Українців в Америці, Відділ у Філядельфії. НОТАТКИ З МИСТЕЦТВА. 10. Червень, 1970. Накладом Відділу ОМУА у Філядельфії. Форм.: 277 X 220 мм. 71 + 1 нп. стор.

Об'єднання Мистців Українців в Америці. ПОСМЕРТНА ВИСТАВКА ТВОРІВ МИХАЙЛА ОСІНЧУКА. 12-26 квітня 1970. Галерія Українського Літературного-Мистецького Клюбу в Ню Йорку. (Ню Йорк, 1970) Форм.: 247 X 170 мм. 12 нп. стор.

TREE TRAILS IN CENTRAL PARK by M. M. Graff. Illustrated by Jacques Hnizdovsky. Greensward Foundation, Inc. New York, 1970, Form. 215 x 140 mm. X + 188 + 3 np. + map.

РЕЛІГІЯ

Митрополит Іоан Теодорович. У ВЕЛИКЕ НЕВІДОМЕ. Том І. ВГЛЯНЕННЯ. Накладом Автора. Філядельфія, Бала-Кинвид, Пенна, 1968. Опр. Формат: 262 X 185 мм. 619 + 1 нп. стор.

Митрополит Іоанн Теодорович. У ВЕЛИКЕ НЕВІДОМЕ. ТОМ II. Доходження. Накладом Автора. Філядельфія, Бала-Кинвид. Пенна, 1969. Опр. форм.: 262 X 479 + 1 нп. стор.

Митрополит Іоанн Теодорович. У ВЕЛИКЕ НЕВІДОМЕ. Том III. ВЗОРЕННЯ. Накладом Автора. Філядельфія, Бала-Кинвид. Пенна, 1970. Опр. Форм.: 262 X 185 мм. 480 стор.

Свящ. д-р Юрій Федорів. ОБРЯДИ УКРАЇНСЬКОЇ ЦЕРКВИ. Історичний розвиток і пояснення. З передмовою Преосв. Кир Ісидора Борецького Єпископа Торонтського. Праці Українського Богословського Наукового Товариства Том XVIII. Рим — Торонто, 1970. Форм.: 210 X 138 мм. 282 стор.

О. Степан Хабурський. ЕПІКЛЕЗА. Причинки до розв'язки питання епіклези. Бібліотека Логосу. Йорктон, Саск., 1968. Опр. Форм.: 255 X 175 мм. X + 204 + 2 нп. стор. (Передрук з Логосу).

о. Николай Вояковський. ВЕЛИКОПОСТНІ ПРОПОВІДІ. Бібліотека Логосу. Том XVI. Йорктон, Саск., 1970. Форм.: 260 X 175 мм. 64 стор. (передрук із ж. „Логос").

о. Николай Вояковськой. ВОДРІТЕСЯ — Я ПОВІДИВ СВІТ. Проповіді на неділі і свята Воскресного круга. Том II. (Скенектеді), 1969. Форм.: 485 + 1 нп.

Eva Piddubcheshen. "LAND BLESS THINE INHERITANCE". Introduction by George A. Maloney, S. & J. Published by Friends of the Ukrainian Catholic University in Rome, New York, 1970. Form.: 203 x 125 mm. 62 + 2 np. pp.

THE GUN AND THE FAITH: RELIGION AND CHURCH IN UKRAINE UNDER THE COMMUNIST RUSSIAN RULE. A Brief Survey by W. Mykula. Ukrainian Information Service. London, 1969. Size: 235 x 165 mm. 48 pp.

СОЮЗОВЦІ! ЦЬОГОРІЧНА ОРГАНІЗАЦІЙНА КАМПАНІЯ ПРИНЕСЛА ДОСІ 4.803 ЧЛЕНІВ. ЩЕ ТІЛЬКИ 1.197 ЧЛЕНІВ БРАКУЄ ДО 6,000. ДОКЛАДІТЬ УСІХ ЗУСИЛЬ ДЛЯ ДОПОВНЕННЯ ЦЬОГО ЧИСЛА, ЩОБ З ПОВНИМ УСПІХОМ ЗАКІНЧИТИ ЦЕЙ КОНВЕНЦІЙНИЙ РІК УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ!

ІВАН МАНИЛО-ДНІПРЯК
ЄВГЕНОВІ МАЛАНЮКОВІ

„Вачу вас високих і русявих,
Зовсім інших, не таких,
як ми, —
Пристрасників висоти
і слави,
Ненависників лукавства
й тами..." —

Так мені тоді Ви говорили
В надвечір'я синє...
А Дунай
Линув понад скелями,
стомрилий,
В Чорне море, ніби
в Рідний Край.

Ви думками бились
до нестяму
(Пахла бойовищами пора!),
Що хотілось хоч у вовчу яму
Впасти зерном десь біля
Дніпра.

Там дідизна, там Синюха
й місяць
Збудять в серці переможний
ямб...
Від степів Еллади і узлісець
Шлю Волосожарний
дитирамб!
(„Нові Дні", ч. 248, 1970)

Адреса для замовлення журналу „Нові Дні":

Novi Dni, 2209 Caniff Ave.
Detroit, Mich. 48212, USA

ЗАМОВЛЯЙТЕ ЦІ КНИЖКИ

І. Вагряний: Людина біжить над прірвою (роман) $6.00; З. Дончук: В пошуках щастя (ром.) $5.00; А. Орел: Словник чужомовних слів $6.00; Д. Нитченко: Укр. правописний словник $2.00; О. Гончар: Собор (ром.) $2.65; Усі числа журн. „ВОЛОСОЖАР" (чч. 1-15, 1970) $2.00; В. Дудінцев: Не хлібом єдиним (ром., рос. мовою) $1.35; П. Феденко: І. Мазепа, $2.20; Ів. Манило: Байкар $0.70; Пеани і кпини $0.35; Україна сама... $0.50; Ф. Мелешко: Три покоління (роман) $2.85; В. Чапленко: Чорноморці (ром.) $2.75; С. Парфанович: У лісничівці (опові.) $1.50; У. Самчук: П'ять по 12-ій (пов.) $1.85; Марія (пов.) $2.00. Замовляти:

Mr. I. Manylo, Cumberland Rd.
Millville, N.J. 08332, USA

Заплановано ідеологічну конференцію ТУСМ

Боффало, Н. Й. — У днях 12 і 13 грудня відбудеться, в приміщенні Українського Народного Дому „Дніпро" при 562 Генесі вулиці Ідеологічно-Політична Конференція Товариства Української Студіюючої Молоді ім. М. Міхновського. Початок у суботу о 1-ій г. по полудні. Головні доповіді виголосять: ідеологічно - політичний референт ГУ ТУСМ Роман Сеньків „Ідеологія українського націоналізму — ґенеза, сучасність, майбутня", дискутант — Б. Потапенко, і другий доповідач — Андрій Бандера, на тему „Деякі думки про практичну діяльність української націоналістичної молоді", дискутант Я. Березовський. У неділю, після Богослужень, відбудеться сесія присвячена українським молодечим і студентським періодичним виданням. Доповідатиме секретарка світової управи ТУСМ п-і Христина Кульчицька. Будуть обговорені такі видання ТУСМ: „Фенікс", „Студентська Думка", сторінки ТУСМ в „Свободі" і в „Америці", „Соняшник" і „Голос ТУСМ" в Арґентині та ін. молодечі видання.

УКРАЇНСЬКИЙ СТУДЕНТСЬКИЙ КЛЮБ
ПРИ ГАНТЕР КОЛЕДЖІ в НЮ ЙОРКУ
— влаштовує —

КОНЦЕРТ УКРАЇНСЬКОЇ МУЗИКИ і ТАНКУ

в неділю, 20-го грудня 1970 року
о год. 4-ій по пол.
в АВДИТОРІЇ ГАНТЕР КОЛЕДЖУ
при 695 Park Avenue, New York, N.Y.

В концерті беруть участь: **Хор „Думка"** під дир. **О. Берника**, при фортепіяні **проф. А. Омельський**; **Хор „Жайворонки"**, при Осередку СУМА, під дир. інж. **Романа Степаника** та солістки п-ні **Валя Жила-Наливайко, Марта Кокольська-Степаняк** і **Бриґіда Заяць**, при форт. **Т. Левицький**; Танцювальна група Осередку СУМА в Ню Йорку **„Верховинці"** під кер. хор. **О. Ґензи**; **Ансамбль Бандуристок** Осередку СУМА ім. Т. Чупринки; Квартет **„Каравана"** під кер. **Б. Бемка**; **Наталка Даниш** — фортепіянове сольо; монтаж **„Україні"** — рецитують **Анна Лавро** і **Елисавета Чарторийська**. Вступне слово — **Анна Фанок** — голова Клюбу.

Концерт влаштовується для познайомлення американської молоді і професорів з українською культурою і мистецтвом.

Запрошується все Українське Громадянство та Молодь до масової участи, щоб засвідчити піддержку студентів перед Ректоратом Коледжу в їх змаганнях осягнути окремі студії української мови, історії і літератури в Гантер Коледжі.

Зустріч батьків із учителями у Філядельфії

В суботу 21-го листопада ц. р. відбулася зустріч батьків із учителями школи українознавства „Наша Українська Школа" при Осередку СУМА ім. УПА у Філядельфії в приміщенні Дому Української Молоді. Численні батьки (65 осіб) вислухали цікавого панелю учителів цієї суботньої школи українознавства, директор є д-р Олександер Лужницький, та мали змогу дізнатися від учителів про поступ науки своїх дітей.

В панелі порушено актуальні справи й методи виховання нашої шкільної молоді. Кожний учитель подав своє спостереження супроти різних ділянок національного виховання дитини та значення в цьому вихованні шкіл українознавства. Дух українського дому, пошана, обов'язок, зацікавлення батьків проблемами своєї дитини, засоби виховання; діточі плити, пісні, книжки, фільми і. т. п., виміна думок і дискусії в хаті на українські теми, приналежність до молодечих організацій як впровадження в суспільне життя, рівновартість американських і українських шкіл, усе це накреслено і нав'язано до сучасности наших проблем. У панелі взяли участь учителі: М. Прокопчук, О. Левицька, Х. Прончак, Х. Кульчицька, Б. Тодорів, П. Мечник, Я. Мірчук, Ю. Швабюк, та директор, д-р О. Лужницький.

Після панелю М. Пришляк подав короткий звіт із недавно відбутих загальних зборів Шкільної Ради УККА, якої членом є „Наша Українська Школа". Першу частину цієї зустрічі закінчено дискусією яка прихильно оцінила виступ такого панелю, бо він дає змогу побачити і обговорити спільне завдання українських батьків і українських учителів на чужині. В загальному ствержено, що коли в батьків є бажання допомогти своїм дітям- то учителі краще зможуть довершити усвідомлення української дитини на повновартісного громадянина української спільноти.

М. Б.

Купуйте в підприємствах, які оголошуються в „Свободі"!

Увага! ЛЮБИТЕЛІ МУЗИКИ! Увага!

Вже є в продажу давно очікуваний альбом з двох довгограючих платівок у виконанні одного з найславніших

бандуристів-віртуозів СВ. П.

д-ра Зіновія Штокалка

під назвою

О, ДУМИ МОЇ

це, крім народних і повстанських пісень, покійний записав аж чотири найстарші і найбільш відомі українські історичні думи із 17-го століття, єдине досі цього роду платівкове видання в світі. Крім великої історичної вартости, цей альбом є також рідкісним музичним раритетом, бо виданий вже по смерті виконавця, як вшанування його вкладу в скарбницю української музичної культури.

Ціна альбому 10.00 дол. і набувайте його в книгарні „Сурма":

SURMA BOOK & MUSIC CO.
11 East 7th Street New York, N.Y. 10003

МІСІЯ ОБ'ЄДНАНИХ НАЦІЙ ПРИЙШЛА до переконання, що Португалія дійсно приклала рук до інвазії проти Ґвінеї 22 листопада ц. р. Вправді кількасот партизанів, які висадились біля столиці Ґвінеї Конакрі були чорними і, вірогідно, народженцями Ґвінеї, політичними противниками тамошнього диктаторського режиму президента Секу Туре, проте вони прибули на висадних човнах сусідньої португальської Ґвінеї і ті човни мали білу португальську залогу. Португалія заявила, що вона не признає того звіту Комісії і не братиме участи в нарадах Ради Безпеки ОН в цій справі, бо Рада Безпеки виявила свою ворожість супроти Португалії.

УКРАЇНСЬКА ВІЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК у США
З глибоким смутком повідомляємо про несподівану смерть 3-го грудня 1970 року

проф. д-ра МИХАЙЛА ОВЧИННИКА

дійсного члена Академії і керівника групи УВАН у США в Дітройті.

•

Дружині і Родині Покійного висловлюємо глибоке співчуття.

УВАН у США

Ділимось сумною вісткою з Рідними, Приятелями і Знайомими, що в п'ятницю, 4-го грудня 1970 р., несподівано упокоїлася в Бозі, на 65-му році життя, наша Найдорожча

ДРУЖИНА, МАТИ і БАБУНЯ

ІРЕНА ГОЛЮКА
з дому ХАЛУПНИЦЬКА

ПАНАХИДИ — неділя і понеділок, 6-го і 7-го грудня 1970 року о год. 7:30 веч. в похоронному заведенні Петра Яреми при 7-ій вулиці в Ню Йорку, Н. Й.

ПОХОРОН — у вівторок, 8-го грудня 1970 р. о год. 9-ій рано з похоронного заведення до церкви св. Юра в Ню Йорку, а опісля на цвинтар в Баунд Бруку, Н. Дж.

В глибокому смутку:

муж — **ВОЛОДИМИР**
сини: **АЛЕКСАНДЕР**
ЮРІЙ з дружиною **ЛЕСЕЮ**
внуки — **ЮРІЙ, АНДРІЙ, ЛЕСИК і АРТУР**
МЕЛЯНІЯ ГОЛЮКА — братова
ЄВГЕН ГОЛЮКА — братанок, з дружиною і дітьми
та ближча і дальша Рідня

ЧИКАҐО й ОКОЛИЦІ!

Громадський Комітет Акції за Патріярхат Української Католицької Церкви — Чикаґо
під протекторатом
Координаційного Комітету Громадських Організацій Америки і Канади за Патріярхат УКЦеркви
— влаштовує —

в неділю, 13-го грудня 1970 року

ДЕНЬ ПОМІСНОСТИ Української Католицької Церкви

для відзначення першої річниці Архиєпископського Синоду.
Дообіду: **СВЯТІ ЛІТУРГІЇ** в Українських Католицьких Церквах.
Пообіді — 2 год. в залі **ШКОЛИ ШОПЕНА** при вул. Райс

СВЯТКОВЕ ЗІБРАННЯ — МАНІФЕСТАЦІЯ

підтримки Постанов Синоду та єдности всієї Помісної УКЦеркви.

ПРОМОВЦІ:
д-р Юліян Пелех (Торонто), голова Координаційного Комітету
Преп. Мати д-р Марія Должицька, ЧСВВ (Ню Йорк)
Dr. Thomas E. Bird, Editor of "Diakonia" (New York)
Впрп. о. радник Володимир Тарнавський (Едмонтон).

МИСТЕЦЬКА ЧАСТИНА. РЕЗОЛЮЦІЇ

Закликаємо Українську Громаду до масової участи.

ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКОГО ВИЗВОЛЬНОГО ФРОНТУ
в НЮ ЙОРКУ, Н. Й.
— влаштовують —

в неділю, 13-го грудня 1970 року о годині 5-ій вечора

ДОПОВІДЬ

проф. д-ра МИКОЛИ ЧИРОВСЬКОГО

на тему

ЛИСТ І НАША РЕАКЦІЯ

(КОМЕНТАР НА ЛИСТ КАРДИНАЛА ТІССЕРАНА)
в залі Українського Народного Дому
140 2-га Аве. в Ню Йорку, Н. Й.

До масової участи на доповідь запрошують все Українське Громадянство великого Ню Йорку і околиці

ОРГАНІЗАЦІЇ УВФ

В ПЕРШУ БОЛЮЧУ РІЧНИЦЮ СМЕРТИ

бл. п. ІВАНА ШЕПАРОВИЧА

відбудеться

ПОМИНАЛЬНЕ БОГОСЛУЖЕННЯ
в ЦЕРКВІ СВ. ЮРА в НЮ ЙОРКУ
в суботу, дня 12-го грудня 1970 року
о год. 9-ій рано

Знайомих, Приятелів просимо про молитви за спокій Душі Покійного.

МЕЛЯНІЯ ШЕПАРОВИЧ, дружина
з Родиною

Замість квітів на могилу
бл. п. інж. СТЕФАНА БАЛЮТИ
25.00 долярів
на залишенців в Европі
переслала
Марія **КУЗІВ** з Родиною

Заходом ХОРУ „КОБЗАР" і ПОЧЕСНОГО ГРОМАДСЬКОГО КОМІТЕТУ (голова: ПРОФ. Д-Р БОГДАН ГНАТЮК)
ЦЕЇ СУБОТИ, 12-го ГРУДНЯ 1970 р., год. 7:00 веч., в залі LA SALLE COLLEGE (Olney Ave. і 20-та вул.) у ФІЛЯДЕЛЬФІЇ, Па.

СВЯТОЧНИЙ КОНЦЕРТ з нагоди ЗОЛОТОГО ЮВІЛЕЮ
50-ЛІТТЯ ТВОРЧОЇ І ВИКОНАВЧОЇ ДІЯЛЬНОСТИ
АНТОНА РУДНИЦЬКОГО

Диригент і при фортепіяні для всіх солістів: ЮВІЛЯТ-КОМПОЗИТОР. Слово про Ювілята: **проф. д-р ГРИГОР ЛУЖНИЦЬКИЙ**

У програмі з творів Ювілята: Канцона (з „Концерту" для віолончелі) — **ДОРІЯН РУДНИЦЬКИЙ**; „Китайська флейта" (цикл пісень) — **ЕВГЕНІЯ ВАСИЛЕНКО**; „Інтрада і фантазія" (для скрипки і фортепіяно) — **ВОЛОДИМИР ЦІСИК**; Арії з опер „Довбуш", „Княгиня Ольга", „Анна Ярославна" — **МАРТА КОКОЛЬСЬКА**; „Дивертисмент" („Італійський щоденник") для фортепіяно — **РОМАН РУДНИЦЬКИЙ**; „Послання" (Симфонічна Кантата) для хору, солістів і оркестри — **ХОР „КОБЗАР", ЄВГЕНІЯ ВАСИЛЕНКО, ЛЕВ РЕЙНАРОВИЧ, ДОРІЯН РУДНИЦЬКИЙ**; при двох фортепіянах — **РОКСОЛЯНА ГАРАСИМОВИЧ і РОМАН РУДНИЦЬКИЙ.**

СПІЛКА УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ АМЕРИКИ — ОСЕРЕДОК ІМ. М. ПАВЛУШКОВА В ЧИКАГО, ІЛЛ.
запрошує Молодь та все Громадянство на

КОНЦЕРТ СИМФОНІЧНОЇ ОРКЕСТРИ під дириґентурою М. ГОЛІЯНА

з гостинним виступом світової слави скрипаля проф. **РОМАНА ПРИДАТКЕВИЧА**

КОНЦЕРТ ВІДБУДЕТЬСЯ
в суботу, 12-го грудня 1970 року о годині 7-ій вечора
В ЗАЛІ ШКОЛИ ШОПЕНА
Піддержуйте українську молодь у її творчій праці! **УПРАВА**

ПРЕМ'ЄРА в НЮ ЙОРКУ і ОКОЛИЦІ нового, найкращого, українського кольорового фільму продукції „КАНУКР"

НЮ ЙОРК, Н. Й.
ТІЛЬКИ ОДИН ДЕНЬ
Неділя, 13-го грудня 1970 року
Сеанси: 2, 4, 6, 8, 10
ACADEMY OF MUSIC THEATRE
126 East 14th Street, (між 3rd Ave. і 4th Ave.)

ЮРІЙ ДЕНИСЕНКО **РОМА ДОЛЬНИЦЬКА**

НІКОЛИ НЕ ЗАБУДУ

Фільмований виключно в Канаді, в українській мові, з англійськими підзаголовками.

"A BEAUTIFUL, SENSITIVE STORY" — OSHAWA TIMES

"CAMERA WORK EQUAL TO SOME OF THE BEST FROM HOLLYWOOD" — TORONTO TTELEGRAM

„Трой Рекорд" присвятив цілу сторінку українській громаді міста

Трой, Н. И. - Журналістка Маржорі Рой опублікувала на всю сторінку місцевого щоденника „Тге Трои Рекорд" з 26-го листопада 1970 р. репортаж, ілюстрований багатьма світлинами, під наг. „Українська парохія зберігає культурну спадщину" та з підзаговком: „Народні мистецтва живуть у Трой": „Рішучий священик о. Теодор Баґтан і ентузіястична група парохіян української православної церкви св. Миколая не мають ніякого заміру допустити до того, щоб українська культурна спадщина розтопилася в американському „розтоплювальному казані" (мелтінґ пат"). В репортажі сказано, що всіх парохіян у церкві св. Миколая є лише 450, включно з маленькими дітьми, але вони дружно дбають про збереження й розвиток української мови, культури, традицій та інших національних скарбів, вивезених в минулому з України.

При церкві, інформує „Трой Рекорд", працює школа, де учні вивчають українську мову, вишивкарство в українському стилі, писанкарство, навіть традиційну українську кухню-страви, розучують українські пісні і т. д. Завдяки заходам Клюбу Любителів Мистецтва, стейтова влада в Олбані дала 1,500 дол. допомоги для влаштовання виступу Капелі Бандуристів ім. Т. Шевченка, концерту хору „Думка" і Танцювального Ансамблю. Таким чином, зберігати українську культуру бажають не тільки українці в Америці, а й американські чинники. На фотознімках видко десятки людей, включно з молоддю й дітьми, з православної парафії церкви св. Миколая в Трой: жінки ліплять вареники, діти вчаться писати писанки, п. Михайло Корґун вчить молодь різьбити касетки, дівчина парадує в гарній українській народній ноші, п. Петро Стрижовець диригує церковним хором.... Під знимкою, що зображує гурток вишивкарок, сказано: „Від матері до дочки і впродовж багатьох ґенерацій передається мистецтво українського вишивкарства". На одній із світлин бачимо о. Теодора Баґтана, з православної Катедри св. Володимира в Чикаго, а від 1968 р. пароха церкви св. Миколая в Трой. Цей активний священик, з інтелігентним, вдумливим обличчям, розглядає гарну українську різьбу. Отець Теодор Баґтан є душею того повнокровного життя його парафії.

Уступлення голови Літературно-Мистецького Клюбу в Філядельфії

Довголітній голова Літературно- Мистецького Клюбу в Філядельфії та його- теперішній почесний член, д-р Володимир Рудницький 15-го листопада ц. р. закінчив восьмий десяток свого життя. Ще гімназийним учнем у Бережанах, в Західній Україні, він був членом таємного гуртка „Молода Україна", потім у Львівському університеті належав до активу Українського Студентського Союзу, а після закінчення правничих студій, як старшина австрійської армії, опинившись в італійському полоні, робив заходи створити з полонених вояків- українців „Український Леґіон" для допомоги у змаганнях за державність.

У себе на батьківщині, на скитальщині та на еміграції в ЗСА д-р Володимир Рудницький був активний у найрізніших ділянках громадської праці, - культурно-освітній, театрального мистецтва, журналістичній, політичній, економічній, колишніх військовиків тощо.

Останніми роками, поскільки дозволяли йому обмежений час і погіршене здоров'я, ювілят працював над спогадами з минулого життя. Ці спогади, що були друковані окремими розділами, як „Мій Флірт з Мельпоменою", „Втрачені надії", „На службі французької юстиції", „Незабутнє давноминуле", виявляють виразний літературний хист їхнього автора.

Незадовільний стан здоров'я та вік змусили ювілята, на засіданні Управи Клюбу 17-го листопада, відмовитися від дальшого очолювання Літературно- Мистецького Клюбу й цю відмову філядельфійська громада сприймає з жалем, поскільки ще одна її клітина втратила досвідченого діяча.

Іван К-ий

Владика Йосиф...

(Закінчення зі стор. 1ої)

пластуни: солістка Лариса Магун, хор 30-го куреня юначок під орудою Юліяни Осінчук, соліст Євген Котлярчук, а 2-ий курінь юначок виконав скеч-гумореску укладу Н. Ільницької п. н.: „Наш пластовий дім". Відчитано список жертводавців на відновлення дому, багато пожертв складено під час бенкету. Пластовий провід на цій урочистості репрезентували Ольга Кузьмович (Головна Пластова Рада), Юрій Ференцевич (Головна Пластова Булава) та інж. Ярослав Бойдуник (Крайова Пластова Старшина).

Різне

SCHOOL COLLEGES MALE & FEMALE

HOUSEPARENTS

Funeral Directors

ПРЕЗИДЕНТ - МАРКСИСТ Д-Р АЛЛЕНДЕ В ЧІЛЕ за перший місяць свого урядування опинився під тиском лівих і комуністичних сил: розагітовані комуністами чілійські селяни вимагають негайно землі, а робітники — будинків і квартир. Д-р Алленде пообіцяв, що поведе Чіле шляхом соціялізму. Тим часом, одна з землевласниць, 55-літня Антоністта Рекалькатті, відібрала собі життя, побачивши, що належну їй землю самовільно відбирають селяни. Випадків самогубства в Чіле тепер багато більше, ніж раніше. Президент відмовився послати поліцію, щоб виселити робітників із 5 000 будинків, які вони захопили в час, коли марксист став на чолі тієї південноамериканської країни.

КРАЄВА АДМІНІСТРАЦІЯ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ КОСМОСУ, НАСА, повідомила, що для більшої безпеки і зручности трьох космонавтів, членів залоги „Аполло-14", на запускній ракеті встановлено прилад проти вібрації. Таким чином удосконалено запускну ракету „Сатурн 5". Полет космічного корабля „Аполло-14" призначений з Кейп Кенеді на 31 січня 1971 р.

Висліди змагань українських футбольних клюбів

„Тризуб", Філядельфія, здобув перемогу 1:0 над дружиною Б. В. Готче, Ню Йорк у мистецьких змаганнях „Великої Чотирнадцятки" Німецько - Американського Футбольного Союзу, які відбулися минулої неділі, 6-го грудня, у Філядельфії.

„Крилаті" СУМА, Йонкерс, перемогли з рахунком 1:0 дружину „Гаїтіян Старс" у мистецьких змаганнях Першої Дивізії Німецько - Американського Футбольного Союзу, які відбулися минулої неділі в Йонкерсі, Н. Й.

„Чорноморська Січ", Нюарк, зазнала поразки 4:6 від дружини „Екстеншен", Трентон, у своїх чергових змаганнях з циклу гор за Американську Чашу ЗСА. До цієї зустрічі на виїзді в Трентоні виступила „Ч. Січ" в послабленому складі браком змагунів, які не мають статусу аматорів. Ворота для „Ч. Січі" стрілили: Л. Лужняк 2 і М. Фарміга 2. В нормальному часі змагання закінчилися вислідом 4:4, а в півгодинний догривці трентонська дружина здобула двоє воріт.

УСК Ню Йорк потерпів поразку 0:2 від дружини Н. Й. Гота у мистецьких змаганнях „Великої Чотирнадцятки" Німецько - Американського Футбольного Союзу, які відбулися минулої неділі на грищі Готи у Френклін Сквер, Лонґ Айленд.

СПОГАДИ ХРУЩОВА

(Закінчення зі стор. 2-ої)

Заступник Хрущова, Кириченко, розповів йому, як відвідав він колхоз на Київщині і в одній з хат побачив жінку, яка різала на куски труп своєї дитини. Вона була божевільна і казала: „Ми вже з'їли Манечку, а тепер посолимо і з'їмо Ваню".

„Я, — розповідає Хрущов, повідомляв про цю ситуацію Сталіна, але це його ще більше дратувало. „Ви, казав він, м'якотілі, вони обманюють вас. Вони розраховують на вашу сантиментальність..." Дехто з України поширював чутки, що я попав під місцеві впливи, що я став українським націоналістом. Хто були ці люди? Чекісти, звичайно".

І це все, що сказав Хрущов про страшний голод на Україні в 1947 році, хоч з інших джерел, а зокрема з мемуарів совєтського генерала - інтенданта відомо, що в тому році врожай для Москви збирали, крім інвалідів та жінок, також вислані на села з'єднання червоної армії, не залишаючи нічого для місцевого населення.

Далі про „сповідь" Хрущова в наступних числах.

УКРАЇНСЬКІ МОТИВИ В ТВОРАХ БЕТГОВЕНА

(Закінчення зі стор. 2-ої)

рію, а тим самим і українців, ще від 1983 року, коли українські козаки з піснею на устах ішли в наступ на турецькі загони, що *облягали* Відень.

Згадуючи князя Розумовського, приходить на думку, що він був одним із перших, що „вибрали волю" — в теперішньому розумінні, бо, скінчивши свою службу російського посла, не повернувся в Росію, а залишився у Відні, де й помер 1836 року. Що був він знаною і шанованою в місті особою доказує те, що його ім'ям названо вулицю, на якій він мешкав. Нащадки Андрея Розумовського переселилися згодом в Чехію, де мали земельні мастки ще на початку цього сторіччя.

Під час першої світової війни кружляли серед наших провідних людей думки запропонувати комусь із нащадків Розумовського гетьманську булаву в Україні. Чи були в цьому напрямі заходи і чи був який кандидат, мені не відомо. Чув я також поголоску, бувши студентом у Відні, що хтось із потомків Розумовського подарував у 1915 році коня для командира УСС-ів, які своїми перемогами над московськ и м військом мали вже тоді заслужену славу. Чи правдивою була ця поголоска, не знаю, може про це знає хтось із „старих усусусів". В кожному разі вона свідчила, що ім'я Розумовського, потомка гетьмана України, було тоді ще відоме.

Праця
MALE

Праця
HELP WANTED FEMALE

HOUSEHOLD HELP

Real Estate

СОЮЗОВІ ДІЯЧІ! За десять місяців 1970 року ми придбали 4,850 членів. Щоб покрити вийнякові, „ювілейні" втрати й успішно закінчити цей конвенційний рік, нам треба 6,000 членів. Доможіть в останніх двох місяцях придбати ще 1,650 нових членів.

ТАРЗАН, Ч. 6474. Наомі сумує, що мусить від'їхати

Якщо гелікоптер впору відповість на негайний виклик сотника Дикого Кота через радіо, то він матиме плазму на подорож доктора Доміні до Мамбузі, але...

Але це злобна штучка долі, що забирає мене геть — від тебе!

Ми пережили разом стільки пригод, що буде мені брак тебе, Наомі. Але це твій обов'язок...

Нема другого мужчини, щодо якого я хотіла б, щоб йому бракувала моя любов. Але, Тарзане, чому ти такий великий, сильний, вродливий, упертий мужчина? Ти ніколи не сказав мені, що любиш мене!